

**Univerzita Karlova v Praze
Fakulta tělesné výchovy a sportu**

Diplomová práce

**Strategie a tendence ekonomického přiblížení
Turecké republiky EU**

Vedoucí diplomové práce:
prof. Ing. Jiří Kraft, CSc.

Zpracovala:
Gabriela Kučerová

Praha 2008

Prohlašuji, že diplomovou práci jsem vypracovala samostatně s použitím uvedených pramenů.

Gabriela Kučerová

Děkuji vedoucímu diplomové práce za vedení a cenné rady v průběhu vypracování této práce a své rodině za podporu a toleranci

Abstrakt

Název práce: Strategie a tendence ekonomického přiblížení Turecké republiky EU

Turecká republika má status „kandidátské země“ a svá jednání o členství v EU vede po nejdelší dobu ze všech států členských i kandidátských, za celou existenci Evropské Unie a to již od roku 1963.

Tato práce je zaměřena na posouzení postojů Turecké republiky ve vztahu k EU. Zabývá se jejím vývojem v jednání o členství v Evropské unii a monitoruje ho – zejména z ekonomického hlediska. Cílem je zjištění, které ekonomické ukazatele vykazují srovnatelnou hodnotu s Evropskou unií a jejími členskými státy a zda je Turecká republika vhodnou kandidátskou zemí pro Evropskou unii.

Následně pomocí sportovní oblasti posuzuje hypotézu, zda má pro Evropu specifická turecká mentalita v Unii své místo.

Soudě podle zjištěných makroekonomických ukazatelů, které jsou v celé řadě srovnatelné se státy EU, je z ekonomického hlediska Turecká republika vhodnou kandidátskou zemí do Evropské unie a ani odlišná mentalita obyvatel není problémem.

Klíčová slova: Turecko, hospodářství, ekonomika, ekonomické ukazatele

Abstract

Title: The strategy and tendency of Turkey's economic accession to EU

Turkey has status of „applicant country“ and its negotiation about membership in EU proceeding the longest time among all candidates and member countries, for all time of existence of EU and that since 1963.

This work is concerned at appreciation of Turkey's Republic position in relations with EU. Thesis monitors and follow its progress of tendency of membership in EU – especially in economic aspects. The main aim is to finde, which economic indexes are comparable worth with EU and its *acquis communitarie* and whether is Turkey acceptable applicant state for EU.

Trough the sport sphere measure hypothesis, whether specific Turkish temper has place in Europe.

According to determined macroeconomic indexes, which are in many cases comparable with some member countries of EU, Republic of Turkey is from the economic aspect acceptable candidate country to EU and their specific temper don't mean any problem in accession proces.

Key words: Turkey, economy, economic indexes

Obsah

Obsah	1
1 Úvod	2
2 Teoretické přístupy a chronologický vývoj integrace v Evropě	4
2.1 Členění integrace dle stupně propojení.....	6
2.2 Organizační formy integrace	8
2.2.1 Evropské společenství uhlí a oceli.....	8
2.2.2 Evropské hospodářské společenství a Euroatom	8
2.3 Jednotný evropský akt	9
2.4 Rozšíření EU ve 20. století	10
2.5 Maastrichtská smlouva	11
2.6 Shengenská dohoda.....	12
2.7 Rozšiřování EU v 90. letech, roku 2004 a 2007	14
2.8 Euro a cesta k němu	15
2.9 Kandidátské země	17
3 Analýza relevantních ekonomických skutečností	18
Turecké republiky	18
3. 1 Základní informace o teritoriu	18
3.1.1 Administrativně právní členění země	18
3.1.2 Obyvatelstvo	19
3.1.3 Náboženství	20
3.1.4 Obavy z imigrace	20
3. 2 Ekonomika země.....	20
3.2.1 Inflace	22
3.2.2 Hrubý domácí produkt.....	25
3.2.3 Nezaměstnanost a obyvatelstvo	27
3.2.4 Zahraniční obchod	28
3.2.5 Magický čtyřúhelník	30
3. 3 Vztah Turecka a EU a jeho vývoj.....	33
3.3.1 Aktuální dění ve vztahu k EU (2007/2008).....	38
3.3.2 Obava z rozhodování v radě EU po vstupu Turecka	40
3.3.3 Veřejné mínění.....	41
3. 4 Zhodnocení kapitoly	45
4 Ekonomická a obchodní spolupráce s ČR	47
4.1 Vzájemná obchodní spolupráce	47
2.1.1 Organizace sloužící k podpoře spolupráce mezi Tureckem a ČR	51
4.1.2 Vzájemná výměna v oblasti služeb.....	52
4. 2 Postoje ČR k přijetí Turecka do EU	53
5 Postavení sportu v zemi	56
5. 1 Sportovní cítění a renomé země.....	56
5. 2 Postoj státu a organizace sportu.....	59
5.2.1 Sport a veřejné služby	60
5. 3 Zhodnocení kapitoly	62
6 Závěr	64

1 Úvod

Podobně, jako publikace napsaná Evou Karpovou „Hospodářský vývoj Rakouska, Švédska a Finska po vstupu do Evropské unie“, bude tato práce posuzovat hospodářský vývoj země, která se zapojila do integračního procesu Evropské unie. V tomto případě se ovšem jedná o kandidátskou zemi.

Už samotné zahájení přístupových jednání přineslo změny jak v Turecku, tak v Evropské unii. Názory na to, pro kterou ze stran budou nakonec dopady znatelnější, se různí. Ať již jde o dopady politické či ekonomické, nelze jejich význam a rozsah dostatečně spolehlivě předvídat.

Předložená práce bude zaměřena na posouzení postojů Turecké republiky ve vztahu k EU. Bude se zabývat jejím vývojem ve snahách o členství v Evropské unii a monitorovat ho – zejména z ekonomického hlediska. Bude ověřovat hypotézu, že některé ekonomické ukazatele vykazují srovnatelnou hodnotu s Evropskou unií nebo jejími členskými státy. Případně zhodnotí jestli je v tuto chvíli možno tyto země vůbec srovnávat.

Turecko je země značně kontroverzní. Rozkládá se na dvou kontinentech, přičemž větší částí rozlohy leží v Asii. Přesto již léta usiluje o začlenění do Evropské unie a dlouhodobě vystupuje jako evropský stát. Samotná poloha by mohla být argumentem proti tureckému přičlenění. Dalším by pravděpodobně byla mentalita a zvyklosti tohoto národa, jelikož se z převážné většiny jedná o muslimy, kteří nejsou pro Evropu typickým obyvatelstvem.

To, co představuje Turecko, není kousek hranicemi orámované mapy nebo země, který tvoří stát, ale jedná se především o lidi, kteří v něm žijí. Dalším krokem práce proto bude potvrdit, či vyvrátit hypotézu, že turecké obyvatelstvo je nekompatibilní s obyvatelstvem stávající Evropské unie. Pro tento účel poslouží sportovní odvětví, které se vyznačuje spontánním chováním.

Na základě zjištěných údajů a vyhodnocení hypotéz si tato práce stanovuje za cíl zjistit, jestli je Turecko vhodnou kandidátskou zemí pro Evropskou unii a s tím spojený předpoklad, že začlenění této země povede k oboustrannému prospěchu.

Vztahy mezi Tureckem a státy EU nejlépe ukáže vzájemný zahraniční obchod.

České republice, jako jednomu z členských států, bude jako vzoru věnována samostatná kapitola – „Ekonomická a obchodní spolupráce s ČR“.

Přistoupení Turecka do EU je často diskutovanou otázkou. Je třeba také zdůraznit, že Evropská unie není synonymem pro Evropu, jak je to mnohdy klamně vnímáno. Těžko je souhlasit s tím, že hranice Evropy by končily u států, jako je Irák, Írán nebo Sýrie. Navzdory tomu v případě Evropské unie tato myšlenka není tak nepředstavitelná.

2 Teoretické přístupy a chronologický vývoj integrace v Evropě

Druhá světová válka těžce zasáhla celou Evropu. Její státy se musely vypořádat s řadou problémů. Základním přáním obyvatelstva bylo zajištění jejich základních potřeb, bezpečnosti a míru na evropském kontinentě.

„Jean Monnet, jako člen Národního výboru pro osvobození Svobodné francouzské vlády, prohlásil v roce 1943 v alžírském exilu, že mír v Evropě nenastane dokud její státy budou zakládány na základně národní suverenity ... Země Evropy jsou příliš malé, aby mohly svým národům zaručit prosperitu a sociální vývoj. Proto evropské státy musí společně založit federaci.“¹

V západní Evropě se také začínaly objevovat obavy z rostoucího vlivu Sovětského svazu a s tím souvisejícím potenciálním ohrožením. Sjednocený západ měl větší šanci ustát teoretický konflikt s východním blokem.

V rámci integračního vývoje docházelo také ke hlubší spolupráci dvou tradičních rivalů: Francie a Německa. Cílem integrace byla mimo jiné kontrola průmyslu Německa, čehož bylo dosaženo složitým systémem integračních smluv. Spolupráce zemí tak nahradila původní mocenské soupeření, což významně pomohlo stabilitě Evropy.²

Po druhé světové válce byla evropská konkurence značně oslabená. Důvodem integrace byla tedy z ekonomického hlediska nejen nutnost podstatného zvětšení výroby zboží, které by uspokojilo potřeby obyvatel a zajistilo růst zisků na území členských států, ale také zajištění konkurenceschopnosti evropských podniků zejména ve vztahu k největšímu rivalovi – Spojeným státům americkým, kam se během války přesunula značná část průmyslové výroby. Bylo třeba vytvořit velký ekonomický prostor pro celkový proces reprodukce kapitálu, v rámci kterého by bylo možné efektivně investovat.³

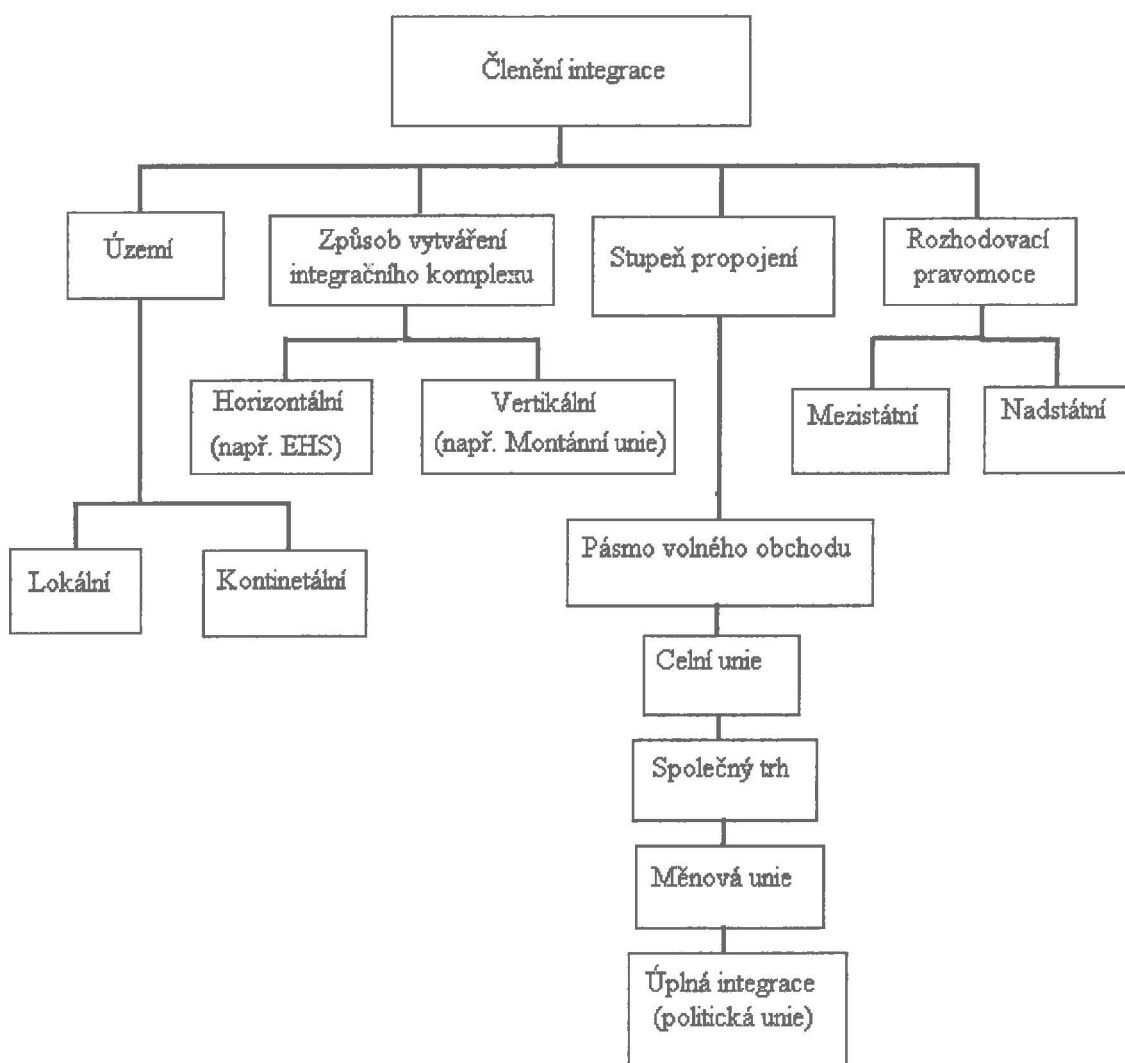
¹ http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

² <http://www.euroskop.cz/40558/clanek/strucna-historie-eu/>

³ KRAFT, J., FÁREK, J.: *Světová ekonomika: Za prahem nového století globálních změn (vstup do 21. století)*. 2. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-142-2. s. 137 - 187

Bylo třeba učinit první kroky integrace - „Integrace je proces vytváření systému vyššího řádu z relativně samostatných systémů řádu nižšího. V ekonomii ji můžeme chápat též jako stav zachycující určitý stupeň propojení národních ekonomik.“⁴

Obrázek č. 1: Základní členění integrace

Pramen: KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I. 2.* upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN – 978-80-7372-261-6. s. 95 - 96

⁴ KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I. 2.* upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-261-6. s. 95

2.1 Členění integrace dle stupně propojení

Pásmo volného obchodu

V tomto integračním stupni příslušné země odstraňují celní a jiné bariéry vzájemného obchodu, které se někdy týkají všech výrobků a někdy jsou z nich vyčleněny výrobky zemědělské. Vůči třetím zemím si každá členská země pásma volného obchodu upravuje své obchodní vztahy samostatně. Udrží si vlastní celní sazby, díky čemuž se na trhy zemí pásma mohou dostávat nezúčastněné země pronikáním přes trhy s nejnižší celní sazbou.⁵

Celní unie

Celní unie odstraňuje nejen obchodní bariéry mezi zúčastněnými zeměmi, ale i vůči třetím zemím jsou členské státy celní unie v rovném postavení a zavádějí společná cla. Žádná členská země nemůže nadále upravovat cla podle vlastních potřeb.

Společný trh

Společný trh zavádí vedle volného pohybu zboží, také volný pohyb tzv. výrobních faktorů, především pracovních sil a kapitálu. Všechny osoby zúčastněných zemí se mohou volně pohybovat po teritoriu zemí společného trhu nejen jako turisté, ale také jako pracovníci, s právem ucházet se o zaměstnání v jakékoliv zemi, usadit se, pracovat a žít tam. Společný trh tedy znamená, že odstraňuje veškeré bariéry volného pohybu zboží, služeb, osob a kapitálu mezi zúčastněnými zeměmi.

---

⁵ MILOSLAV, H., URBAN, L.: Evropská společenství: První pilíř Evropské unie. 2. rozšířené vydání. Praha: Ústav mezinárodních vztahů pro Asociaci pro studium mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864- 88-6. s. 12 - 13

Měnová unie

Měnová unie doplňuje volný pohyb zboží, služeb, osob a kapitálu o jednotnou měnu. Po vytvoření společného trhu se tím odstraňuje rušivý faktor, kterým je kolísání měn členských zemí, který komplikoval obchodní vztahy a pohyb kapitálu mezi členskými zeměmi. V této fázi se začíná provádět společná měnová politika, jejímž nositelem je nově zřízená společná centrální banka. Členské země pozbývají samostatnosti v emisi peněz, v úpravě směnného kurzu a v možnosti provádět devalvaci.

Hospodářská unie

Je perspektivním stupněm integrace, který znamená takovou úroveň koordinace hospodářských politik, že v něm ekonomická samostatnost jednotlivých integrujících se států ztrácí opodstatnění.

Politická unie

Politická unie je nejvyšší fází integračního procesu, v níž orgány integračního seskupení provádějí nejen společnou hospodářskou politiku, ale rozšiřují aktivitu do sféry zahraniční, bezpečnostní, obranné a vnitřní politiky. Politická unie může mít různé formy: Vystupování v podobě federace (se společnou vládou a společným parlamentem) nebo ve formě konfederace, kde vztahy mezi orgány unie a členskými státy jsou volnější. Evropská unie zatím hledá svou definitivní podobu.⁶

---

⁶ MILOSLAV, H., URBAN, L.: Evropská společenství: První pilíř Evropské unie. 2. rozšířené vydání. Praha: Ústav mezinárodních vztahů pro Asociaci pro studium mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864- 88-6. s. 12 - 13

2.2 Organizační formy integrace

2.2.1 Evropské společenství uhlí a oceli

Základní myšlenka Jeana Monneta, že by o průmyslu měla rozhodovat mezinárodní instituce a vítězné státy by neměly mít větší pravomoci než poražené Německo, byla realizována v roce 1951 v takzvané Pařížské smlouvě. Tímto úkonem vzniklo Evropské společenství uhlí a oceli (ESUO). Smlouva ruší cla na uhlí a ocel uvnitř společenství. Jedná se o vertikální integraci, kdy se integrují pouze stěžejní sektory hospodářství. Zakládajícími státy byla Francie, Německo, Itálie, Belgie, Nizozemí a Lucembursko. Bylo to poprvé, kdy se sektor tradičně v rukách národních států dostal do kompetence nadnárodní instituce. Platnost smlouvy byla stanovena na 50 let a již nebyla více prodloužena. Od 1. 1. 2002 tedy ESUO formálně neexistuje. Veškerá agenda byla převedena na Evropské společenství.⁷

2.2.2 Evropské hospodářské společenství a Euroatom

V roce 1957 podepsáním Římských smluv vznikají dvě nadstátní organizace. První z nich je Euroatom, sloužící k odstranění předpokládaného nedostatku elektrické energie společnou výstavbou atomových elektráren a k rychlému rozvoji atomového průmyslu.

Druhou organizací je Evropské hospodářské společenství (EHS), které je první integrací horizontálního typu v Evropě. Základem EHS je volný pohyb zboží zajišťován celní unií, tj. odstranění vnitřních cel a zavedení stejného tarifu vůči nečlenským zemím. Římská smlouva klade základy k vytvoření společného trhu.

V rámci EHS se také vytváří základní instituce: Parlamentní shromáždění (dnes Evropský parlament), Rada, Komise, Soudní dvůr a Hospodářský a sociální výbor.⁸

V roce 1967 vstoupila v platnost smlouva o spojení orgánů EHS, Euroatomu a ESUO, jejich právní subjektivita však nebyla dotčena. Od té doby se tyto tři smlouvy začaly souhrnně nazývat Smlouvy o evropských společenstvích.⁹

---

⁷ http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

⁸ KRAFT, J., FÁREK, J.: *Světová ekonomika: Za prahem nového století globálních změn (vstup do 21. století)*. 2. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-142-2. s. 137 - 187

⁹ http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

2.3 Jednotný evropský akt

Vzrůstající množství reformních návrhů k postupu evropské integrace vedla v rámci zasedání Evropské rady v Lucemburku k podepsání Jednotného evropského aktu, který vstoupil v platnost roku 1978. Jednalo se o do té doby největší zásah do Římských smluv.

„Jeho cílem bylo dokončení jednotného vnitřního trhu do roku 1992 a identifikovat překážky:

- *fyzické* – odstranění kontrol na vnitřních hranicích ES pro osoby, služby, zboží a kapitál
- *technické* – odstranění rozdílů v předpisech a normách a tedy omezení tzv. netarifních překážek obchodu
- *daňové* – jednalo se zejména o daňovou harmonizaci, toto téma je dosud nedořešené a velice politicky citlivé „¹⁰

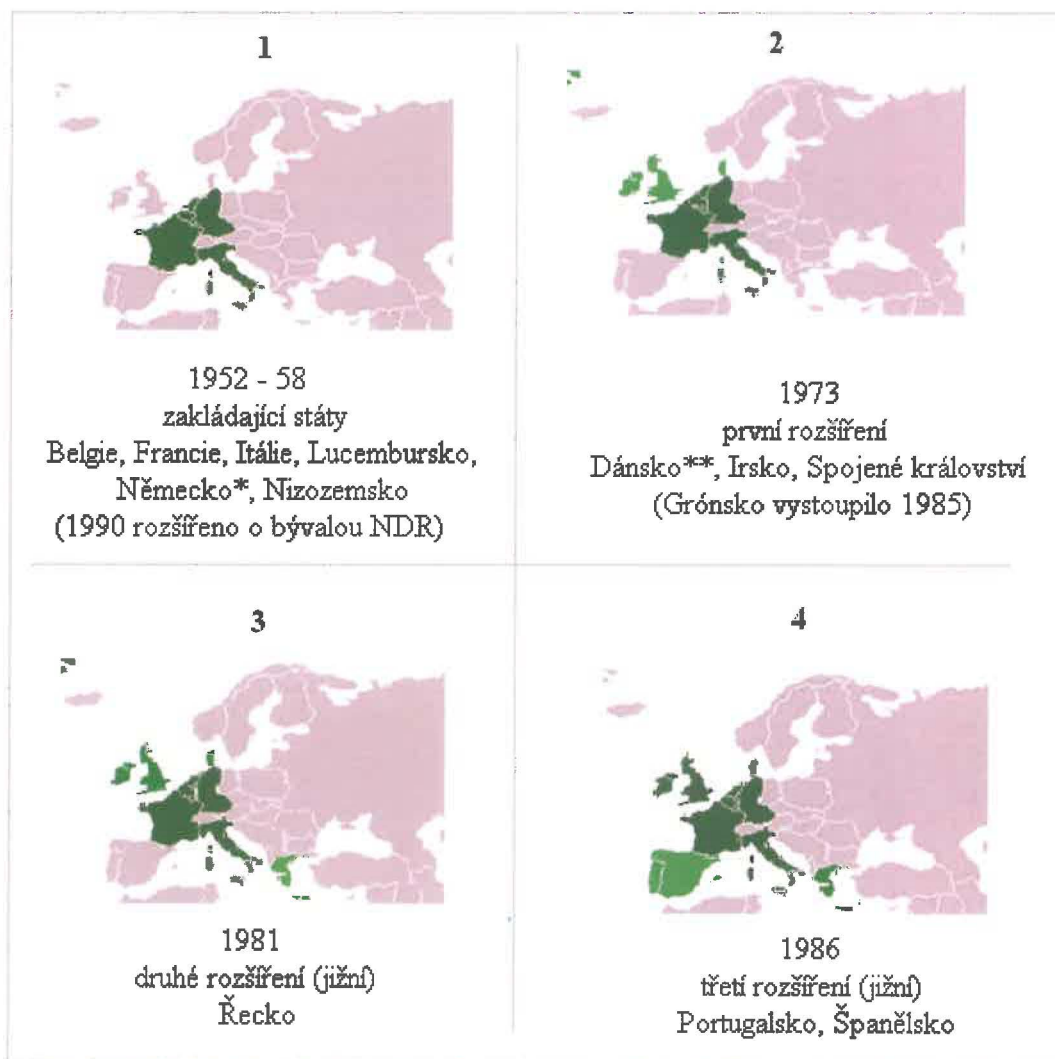
¹⁰ http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

2.4 Rozšíření EU ve 20. století

V sedmdesátých a osmdesátých letech došlo k rozšíření Evropských společenství o 6 států, jak je názorně vidět na obrázku níže.

Jedinou zemí, která opustila ES, bylo Grónsko: po získání autonomie na Dánsku v roce 1979 se rozhodlo na základě referenda opustit ES v roce 1985.

Obrázek č. 2: EU: založení a rozšíření

Pramen: http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

2.5 Maastrichtská smlouva

V roce 1992 podepsali vrcholní evropští představitelé Maastrichtskou smlouvu. Nově se na evropské úrovni začalo spolupracovat v oblasti společné zahraniční a bezpečnostní politiky a justičních záležitostí. Společenství se stalo nejvýznamnějším ekonomickým subjektem Evropy. Nejen díky vytvořené celní unii, ale také díky snižování rozdílů mezi národními sazbami daně z přidané hodnoty, dochází ke zbavení se bariér pro pohyb zboží mezi zúčastněnými zeměmi.¹¹

Smlouva také změnila dosavadní název Evropské hospodářské společenství na Evropské společenství, jelikož integrační aktivity spadající pod tuto instituci již přesáhly původní pouze ekonomické záměry. Podpisem však také vznikla Evropská unie, zastřešující všechny existující integrační aktivity.¹²

V zásadě se v Maastrichtu tedy jednalo o dvě hlavní smlouvy: Smlouvu o Evropské unii a Smlouvu o založení Evropského společenství.

Obsahem smlouvy o Evropské unii bylo vytváření stále užšího svazku mezi národy Evropy na principu subsidiarity. Tedy výše postavený, nadstátní orgán, může přijmout rozhodnutí až tehdy, když nemůže být cíle dosaženo orgány nižšími.

Mezi cíle Unie patří:

- podporovat ekonomický a sociální pokrok
- provádět společnou zahraniční a bezpečnostní politiku, jejímž cílem je zajistit nezávislost a bezpečnost unie a zachování míru
- posilovat ochranu práv a zájmů občanů
- spolupracovat v oblasti justice a vnitřních věcí
- zachovat bohatství EU a rozvíjet je

---

¹¹ KRAFT, J., FÁREK, J.: *Světová ekonomika: Za prahem nového století globálních změn (vstup do 21. století)*. 2. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-142-2. s. 150

¹² http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

Obsahem Smlouvy o založení Evropského společenství bylo vytvoření hospodářské a měnové unie v takové podobě, aby se posílil nadstátní prvek integrace.

Také došlo ke změně v rozhodovacích pravomocích orgánů společenství a nové sféry činnosti rozšiřující kompetence společenství, čímž získalo více pravomocí, než kterými disponuje jakákoliv jiná nadnárodní organizace.

Hlavními orgány Společenství jsou:

- Rada
- Komise
- Evropský parlament
- Účetní dvůr¹³

Radě a komisi napomáhá Výbor regionů a Hospodářský a sociální výbor a své úkoly v rámci společenství vykonává i Evropská investiční banka. Specifické postavení zastává také Evropská rada. Jedná se o periodickou schůzku představitelů států a ministrů zahraničních věcí, kde se řeší zásadní obecné otázky, politické problémy a určuje se strategie.

Tyto orgány jsou společné pro EHS, Euroatom a ESUO, které nadále existují a přes společné orgány si zachovaly svoji autonomii a právní subjektivitu.¹⁴

2.6 Shengenská dohoda

V roce 1995 byla představiteli pěti zemí podepsána Shengenská dohoda, „která de facto zcela likviduje hranice mezi státy. Všechny hraniční kontroly jsou odstraněny a pro osoby ze třetích zemí tak existuje pouze hranice Společenství jako celku.“¹⁵

„Tato dohoda nebyla součástí právního řádu Evropských společenství, stala se jí až od Amsterdamské smlouvy.“¹⁶

---

¹³ KRAFT, J., FÁREK, J.: *Světová ekonomika: Za prahem nového století globálních změn (vstup do 21. století)*. 2. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-142-2. s. 150 - 153

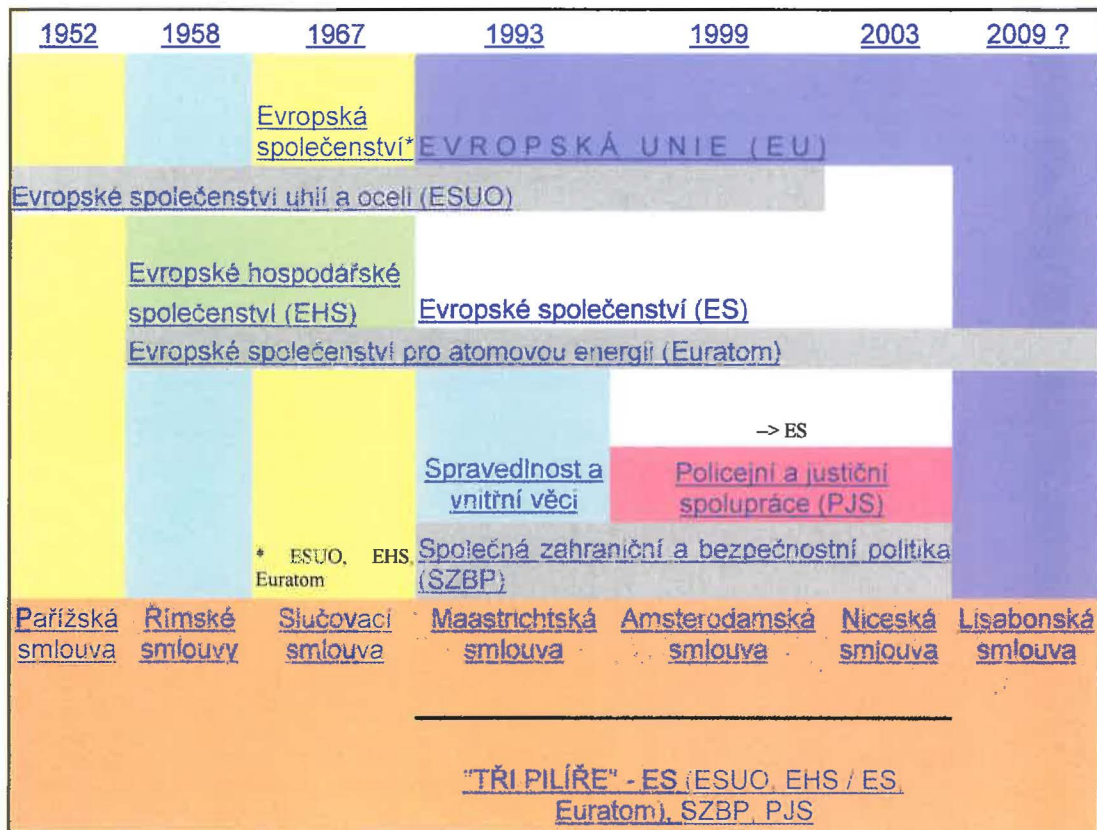
¹⁴ KRAFT, J., FÁREK, J.: *Světová ekonomika: Za prahem nového století globálních změn (vstup do 21. století)*. 2. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-142-2. s. 153 - 154

¹⁵ KRAFT, J., FÁREK, J.: *Světová ekonomika: Za prahem nového století globálních změn (vstup do 21. století)*. 2. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-142-2. s. 150

¹⁶ http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

Celkový vývoj historie smluv a struktury nejlépe vystihuje následující tabulka.

Tabulka č. 1: Vývoj historie struktury a smluv

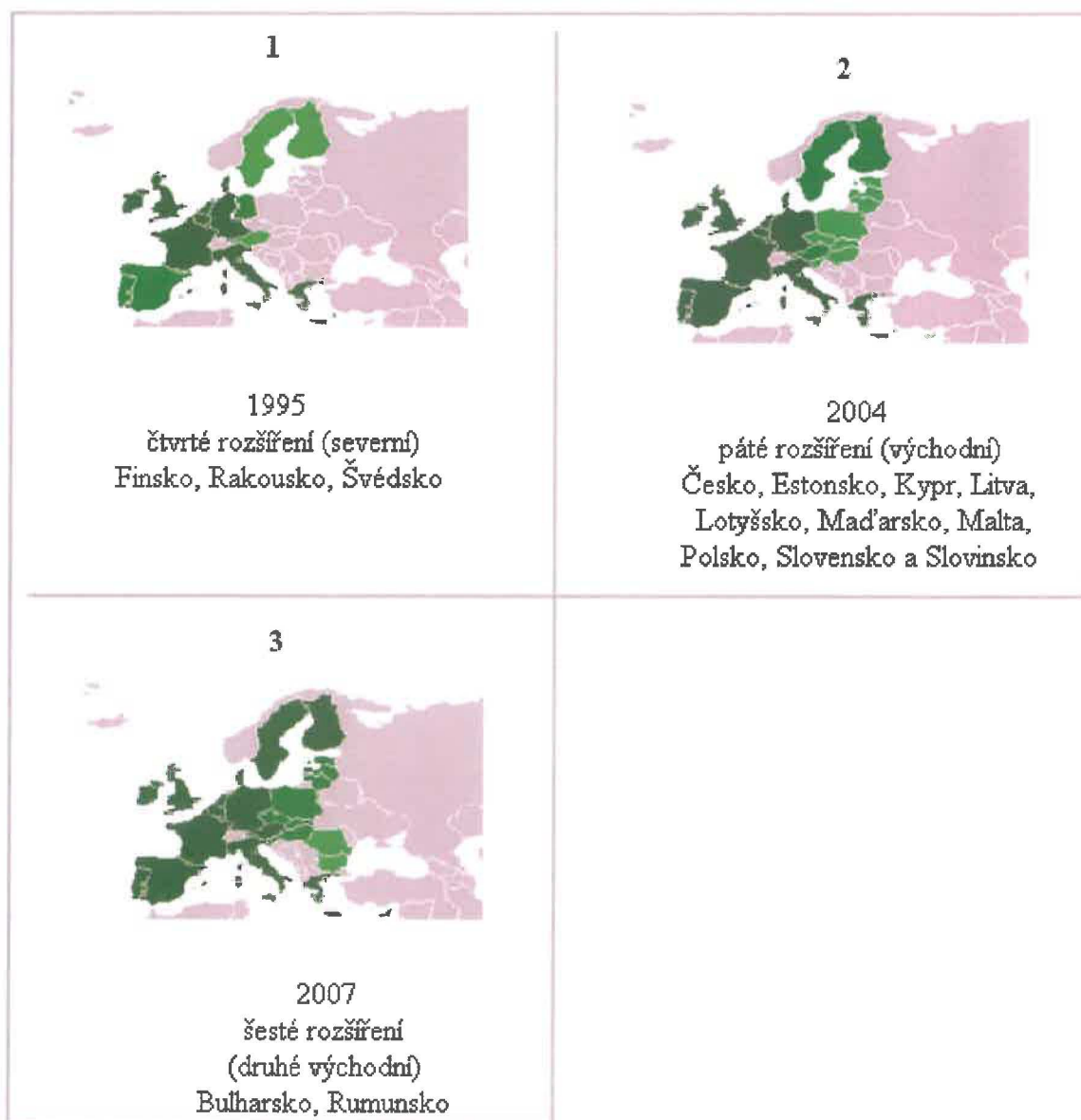

Pramen: http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

2.7 Rozšiřování EU v 90. letech, roku 2004 a 2007

V roce 1995 se EU rozšířila o tři vyspělé země ESVO (Evropské sdružení volného obchodu), jednalo se o: Finsko, Rakousko a Švédsko.

Obrázek č. 3: Rozšíření EU

Pramen: http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

V prosinci roku 1997 se Evropská rada rozhodla zahájit přístupová jednání s nejlépe hodnocenými státy bývalého sovětského bloku – Českou republikou, Estonskem, Kypr, Maďarskem, Polskem a Slovinskem, přičemž samotná přístupová jednání začala v březnu následujícího roku.

V roce 1999 zahájila Evropská rada také jednání se zbývajících kandidáty – Bulharskem, Litvou, Lotyšskem, Maltou, Rumunskem a Slovenskem. Turecko podalo přihlášku o plné členství do EHS již v roce 1987, ale ta byla o dva roky později odmítnuta, kvůli „nestabilnímu politickému prostředí“. Ovšem na summitu v Helsinkách v roce 1999 byl Turecku přiznán oficiální statut kandidátské země EU.

Výsledkem jednání bylo přistoupení Česka, Estonska, Kypru, Litvy, Lotyšska, Maďarska, Malty, Polska, Slovenska a Slovinska roku 2004 a Bulharska a Rumunska v roce 2007, jak znázorňuje obrázek 3. Šesté rozšíření EU, ke kterému došlo v roce 2007, je zároveň dosud posledním.¹⁷

2.8 Euro a cesta k němu

Dominantním ekonomickým cílem Smlouvy o Evropské unii je v rámci ekonomické integrace zavedení měnové unie.

Prvním krokem k měnové unii byl rok 1978, kdy vzniká Evropský měnový systém, který vstupuje v platnost roku 1979. Jeho cílem byla zejména měnová stabilita, která by podpořila obchod uvnitř Společenství. Skládal se ze čtyř základních prvků:

- evropský měnový systém s nadnárodní zúčtovací jednotkou ECU. Jednalo se o měnu tvořenou košem měn všech členských zemí společenství. Určovány byly přípustné odchylky národních měn vůči ECU. Jakmile tento ukazatel dosáhne 75 % své výše, přistupuje se k jeho stabilizaci prostřednictvím dohodnutých swapových operací, aby nebylo překročeno povolené rozmezí
- kurzový mechanismus znamenal, že každá národní měna společenství měla stanoven střední kurz vůči ECU. Povolené rozpětí bylo u tzv. měnového hada +/- 2,25%, tato odchylka byla ovšem zvětšena na +/- 6% pro Británii, Španělsko a Itálii a vlivem vysokého kurzu dolaru počínaje rokem 1980, bylo nutno rozpětí rozšířit na +/- 15 % od středního kurzu

---

¹⁷ http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

- úvěrový mechanismus, jehož základ tvořilo 20 % dolarových a devizových rezerv států Společenství. Představoval zdroj k případné intervenci ve prospěch oslabených měn
- Evropský fond měnové spolupráce, který soustřeďoval zmíněných 20 % rezerv a banky členských států zde získávaly za své prostředky v ECU¹⁸

Podle Maastrichtské smlouvy měla být jednotná měna Evropské unie zavedena ve třech po sobě jdoucích etapách. První dvě byly etapami přípravnými, kdy se slad'ovaly přístupy, vytvářely institucionální a právní předpoklady a v neposlední řadě jednotlivé země plnily podmínky pro zařazení do oblasti jednotné měny – kritéria konvergence.¹⁹

Těmi jsou:

a) fiskální kritéria

- vládní deficit nesmí překročit 3% velikosti HDP
- vládní dluh by neměl být vyšší než 60 % HDP

b) monetární kritéria

- inflace nesmí být vyšší než 1,5 % nad průměr 3 zemí s nejnižší mírou inflace
- dlouhodobá úroková míra nesmí převýšit o více než 2 % průměrnou úroveň tří zemí s nejnižší úrokovou mírou
- národní měna nesmí být devalvována během posledních dvou let před vstupem do měnové unie a kurz měny nesmí ve svých výkyvech překročit oscilační pásmo +/- 2,25 % v rámci Evropského měnového systému²⁰

---

¹⁸ KRAFT, J., FÁREK, J.: *Světová ekonomika: Za prahem nového století globálních změn (vstup do 21. století)*. 2. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-142-2. s. 159 - 164

¹⁹ <http://www.euroskop.cz/40560/clanek/jednotna-mena-euro/>

²⁰ KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I.* 2. upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN – 978-80-7372-261-6. s. 97

Zasedání Evropské unie v květnu roku 1998 konstatovalo, že pro zavedení jednotné měny euro se kvalifikovalo 11 zemí unie: Belgie, Finsko, Francie, Itálie, Irsko, Nizozemsko, Lucembursko, Německo, Portugalsko, Rakousko a Španělsko. Kurzy měn ke konci roku 1998 byly trvale fixovány ve formě přepočítacích koeficientů. Od roku 2001 se k těmto zemím přidalo i Řecko.

Jednotná měna euro ve formě bankovek a mincí byla zavedena 1. 1. 2002. Na počátku tohoto roku proběhla nebývalá výměna oběživa, která se dotkla nejen obyvatel zemí, které euro zavedly jako národní měnu, ale i držitelů zanikajících měn v zemích mimo Eurozónu. Roku 2007 zavedlo euro Slovinsko a 1. ledna 2008 také Malta a Kypr. V roce 2009 by se členem eurozóny rádo stalo Slovensko.²¹

2.9 Kandidátské země

Zejména v západních zemích se objevuje názor, že by se noví členové měli přijímat až po nutných reformách ve fungování EU, ať by se jednalo například o reformy institucí nebo společné zemědělské politiky.

Současnými kandidátskými zeměmi je od roku 1999 Turecko, 2004 Chorvatsko a 2005 Makedonie.²²

---

²¹ <http://www.euroskop.cz/40560/clanek/jednotna-mena-euro/>

²² http://cs.wikipedia.org/wiki/Historie_Evropsk%C3%A9_unie

3 Analýza relevantních ekonomických skutečností Turecké republiky

3.1 Základní informace o teritoriu

Oficiálním názvem země, kterou známe jako Turecko, je Turecká republika (Türkiye Cumhuriyeti). Jedná se o rozlehlý stát, jehož pevnina má rozlohu 770.760 km², z čehož však Trákie (Evropa) činí pouze 23.764 km² a Anatólie (Asie) 755.688 km².²³ Samotné rozložení pevniny může vzbudit polemiku nad tím, jestli Turecko do EU patří. Přeci jen Evropská část je významně menší.

3.1.1 Administrativně právní členění země

Turecko se člení na 81 provincií. Hlavním městem byla na popud někdejšího prezidenta a reformátora Atatürka ustanovena Ankara díky své poloze ve středu země a nemožnosti námořního útoku na město. Ačkoliv z historického hlediska svou velikostí i jako centrum dění slouží spíše Istanbul.

---

²³ Interní zdroj: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: *Souhrnná teritoriální informace Turecko*, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu, s. 2

Obrázek č. 4: Mapa Turecka

Pramen: MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR, VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ANKAŘE, GENERÁLNÍ KONZULÁT ČESKÉ REPUBLIKY V ISTANBULU: *Nové možnosti hospodářské spolupráce s Tureckem*, 2007.

3.1.2 Obyvatelstvo

Počet obyvatel země dosahuje v současné době přibližně 72 413 tisíc obyvatel. „Počet obyvatel Turecka však rychle roste a v roce 2015 předstihne počet obyvatel Německa.“²⁴

Jedná se o zemi, která jako jedna z mála nemá problémy s reprodukci a její vstup by mohl představovat problém pro stárnoucí populaci Evropy. Podle odhadů bude „během dvaceti let čítat 80 milionů obyvatel a 100 milionů k roku 2050“²⁵

Průměrný roční přírůstek obyvatel tvoří 1,06 %. Z celkové populace je 86,5% gramotných.²⁶

Pokud předpokládáme, že Turecko vstoupí do EU nejdříve v horizontu deseti let, je možno předpokládat, že se tato země stane nejlidnatější členskou zemí.

²⁴ <http://www.blisty.cz/2004/10/8/art20047.html>

²⁵ [http://www4.euroskop.cz/?s1=e&s2=1&s3=7&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article\[id\]=18390650&p=e17000_d](http://www4.euroskop.cz/?s1=e&s2=1&s3=7&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article[id]=18390650&p=e17000_d)

²⁶ Interní zdroj MPO: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu, s. 2

3.1.3 Náboženství

Ani náboženské složení obyvatelstva, které je spojené se zvyklostmi a způsobem života celé země, není pro Evropu typické.

99,7 % obyvatelstva jsou muslimové (většinou sunnité), jen 0,3% tvoří ostatní náboženství, jako například gregoriánské, židovské nebo katolické, jejichž centrem je většinou Istanbul. Pro Turecko bude důležité přesvědčit Evropany, že jako muslimský stát je schopno přijmout hodnoty západních zemí. S tím souvisí i dodržování lidských práv, evropských norem a zásady demokracie a že islám není pro Evropu hrozbou.

3.1.4 Obavy z imigrace

Vlivem odlišné kultury života Turků, jsou obavy z jejich komplikovaného zapojování do evropského způsobu života. Na druhou stranu s tureckou imigrací mají některé evropské země již své zkušenosti, jako například Německo. Příliv mladých pracovníků také nelze považovat za negativní, pokud vezmeme v potaz stárnoucí obyvatelstvo Evropy. Pracovní síly z Turecka mohou napomoci při udržení žádoucího hospodářského růstu. Množství imigrantů také nemusí být tak výrazné, jak se může na první pohled zdát. „V současnosti toto přistěhovalectví téměř ustalo díky prudkému hospodářskému růstu – nejrychlejšímu v Evropě – z posledních let, který v Turecku pohlcuje dostupnou pracovní sílu a tím brzdí odliv emigrantů“²⁷

3. 2 Ekonomika země

Turecká ekonomika zažívá v posledních dvaceti letech protržně orientované reformy, které se vyznačují zejména podporou soukromého podnikání, privatizací neefektivních státních společností a dotovaného zemědělství. Vláda začala spolupracovat s Mezinárodním měnovým fondem a Světovou bankou. Došlo k modernizaci sociálního systému a díky nové legislativě, zprůhlednění podnikání pro zahraniční investory.

---

²⁷ [http://www4.euroskop.cz/?s1=e&s2=1&s3=7&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article\[id\]=18390650&p=e17000_d](http://www4.euroskop.cz/?s1=e&s2=1&s3=7&s4=0&s5=0&s6=0&m=d&article[id]=18390650&p=e17000_d)

Největší slabinou Turecka je pravděpodobně nevyváženost ekonomiky, kdy východní zaostalejší část země je tažena bohatým a moderním západem. Také růst HDP je do značné míry závislý na půjčkách od Mezinárodního měnového fondu a Světové banky. Ačkoliv orientace země na Evropu vede k pozitivnímu vývoji, je zde stále jistá zranitelnost související s ekonomickým i politickým tlakem z východu.

Pozitivem je, že Turecko je velmi lákavá země jednak jako turistická destinace, ale i jako oblast vhodná pro zahraniční investory. Tato dvě odvětví jsou mnohdy považována za zásadní pro další vnitřní vývoj.²⁸

Současná turecká dynamická ekonomika je komplexem moderního průmyslu a obchodu s tradičním zemědělským sektorem. Má rychle se rozvíjející soukromý sektor, ačkoliv stát stále hraje hlavní roli v průmyslu, bankovníctví, dopravě a komunikaci. Největším průmyslovým odvětvím je textil a oděvnictví, který zaměstnává jednu třetinu zaměstnanců v průmyslu. Dalším sektorem, který je v současnosti na vzestupu a stává se významnou složkou tureckého exportu je elektronika.

Ačkoliv v letech 2002 až 2007 bylo dosaženo vysokých příjmů zejména díky obnovenému investování, ekonomika je stále zatížena vysokým deficitem a vysokým zahraničním dluhem, který k 30. červnu 2007 činil 226,4 biliónů USD.²⁹

Díky předpokládanému členství v EU se uskutečňuje množství ekonomických i soudních reforem, které povedou k dalšímu pozitivnímu vývoji země.

---

²⁸ <http://www.euroskop.cz/40665/119373/clanek/turecko/ekonomika/>

²⁹ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html#Econ>

3.2.1 Inflace

„Inflace je projev ekonomické nerovnováhy, jejímž vnějším znakem je trvalý vzestup cenové hladiny. V důsledku toho dochází ke snížení síly peněz. Právě pokles kupní síly peněz chápeme jako podstatu ekonomického jevu zvaného inflace.“³⁰

Předběžný údaj o nárůstu inflace v Turecku za rok 2007 činí 8,5 %.³¹ V posledních čtyřech letech se daří udržovat míru inflace na hranici mírné inflace, což má pozitivní vliv na ekonomiku.

Mírná inflace se pohybuje se v rozpětí 0 – 10 % ročně, stimuluje kapitalizaci peněz a podporuje dynamický rozvoj ekonomiky jako celku. V takovém případě dokáže inflace korigovat sama sebe a pozitivně ovlivňuje ekonomiku, jak je tomu v případě Turecka. Díky zvyšování výroby vlivem kapitalizace dochází k převaze nabídky nad poptávkou, na kterou reaguje trh snížením ceny.

Během posledního desetiletí se Turecku podařilo dosáhnout snížení inflace z hodnot přesahujících 60 % (v tabulce 2 rok 1999 a 2001) a vymanit se z hyperinflace.

Tou se označuje inflace přesahující 50 %. Vlivem znehodnocujících se úspor a ztráty kupní síly peněz, vede k preferenci okamžitých nákupů, díky čemuž dochází k převisu poptávky nad nabídkou. Následkem dochází ke zvyšování cen, které mají trvalý charakter a dochází tím k prohlubování inflace a ekonomické nerovnováhy.³²

---

³⁰ KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I.*. 2. upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN – 978-80-7372-261-6. s. 31

³¹ <http://www.worldbank.org.tr/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/TURKEYEXTN/0,,contentMDK:20630704~menuPK:361720~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:361712,00.html#Economy>

³² KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I.*. 2. upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN – 978-80-7372-261-6. s. 31 - 32

Pozitivní obrat zapříčinily zejména dvě opatření turecké Centrální banky. „Nejdříve zvýšila základní úrokovou sazbu o 1,75 procentního bodu a poté uskutečnila intervenční nákup YTL („Yeni Türk Lirası" – turecká lira) v hodnotě cca 150 mil. USD na mezinárodních trzích.“³³

Tabulka č. 2 - tabulka: vývoj inflace z minulých let

Růst cen v %	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
VC – WPI/PPI	62,9	32,7	88,6	30,8	13,9	15,39	2,6	11,68
MC - CPI	68,8	39,0	68,5	29,7	18,4	9,35	8,18	10,12

Pramen: www.dpt.gov.tr

Inflace podléhá mnoha vlivům.

„Skutečnosti, které ovlivňují inflační vývoj v Turecku:

- veto Zákona o sociálním zabezpečení prezidentem Sezerem – přijetí tohoto zákona je jednou z hlavních podmínek MMF pro uvolnění další půjčky
- narůstající propad běžného účtu
- narůstající propad obchodní bilance
- snížení počtu turistů
- zvyšující se nestálost na globálním finančním trhu negativně zasahuje především rozvojové trhy, které nejsou stabilizované a inflace není plně pod kontrolou.
- ústupky textilnímu průmyslu a snížení DPH z 18 na 8% v březnu 2006 – paradoxní je, že na květnové inflaci se nejvíce podílel právě textilní průmysl zvýšením maloobchodních cen o 10,88%
- rychlé zvýšení cen alkoholických nápojů, tabáku energie (ropy) a nezpracovaných potravin
- pomalá restrukturalizace průmyslu
- prudké zvýšení nájemného jako reakce na zvýšenou poptávku
- celosvětový trend omezování rizik ztrát z kapitálového podnikání na rozvojových trzích“³⁴

³³ Interní zdroj MPO: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu, s. 19

³⁴ Interní zdroj MPO: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu, s. 19

Vlivem inflace došlo k tomu, že zatímco v 60. letech bylo možné za 1 USD koupit 9 lir, v roce 2001 to činilo již 1,65 milionu lir. Proto byl v roce 2003 schválen plán měnové reformy, která odstranila z bankovek šest nul. Upravená měna se nazývá Nová turecké lira (YTL) a do oběhu vstoupila k 1. lednu 2005.

Je snaha o udržení příznivého vývoje inflace v Turecku a zdá se, že úspěšná.

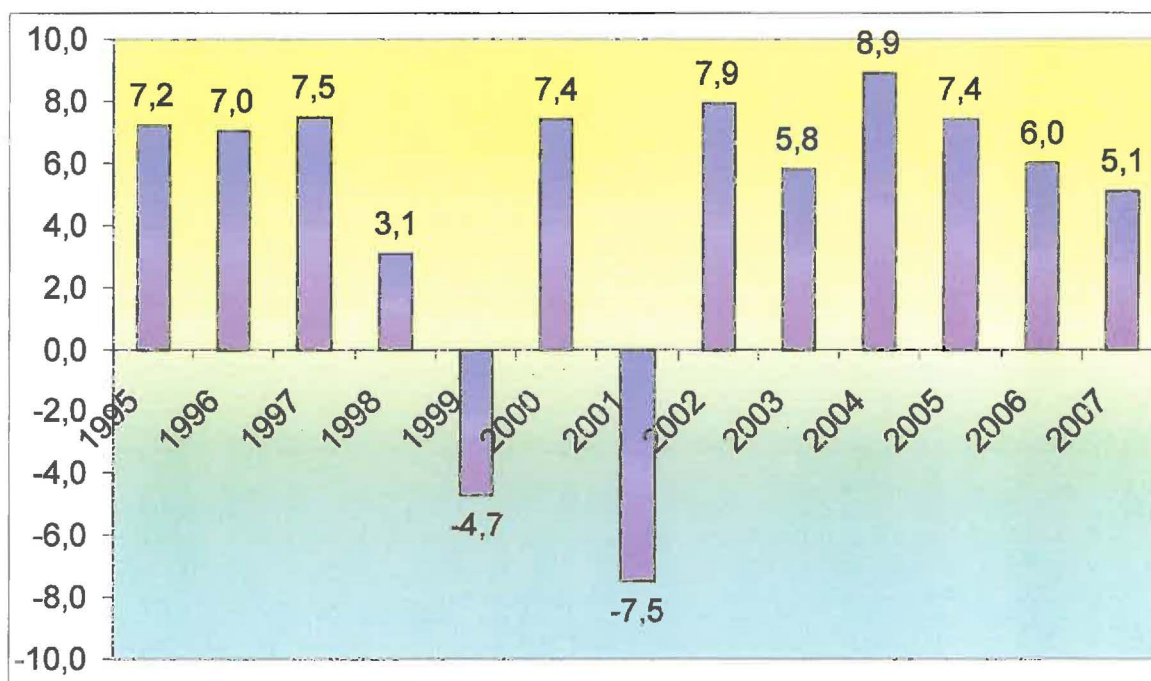
3.2.2 Hrubý domácí produkt

„HDP (GDP) je souhrnem v peněžích vyjádřené veškeré finální produkce zboží a služeb vyrobených během jednoho roku na daném území, tedy veškerého vytvořeného bohatství.“³⁵

HDP slouží ke srovnání národních ekonomik. Pro určení, jestli je ekonomika chudá nebo bohatá, je přirozené podívat se na celkový důchod. A to nás přivádí k pojmu hrubého domácího produktu.

HDP měří zároveň dvě věci: celkový důchod každého subjektu v ekonomice a celkové výdaje za zboží a služby této ekonomiky. Příčina schopnosti HDP měřit celkové výdaje i celkový důchod tkví v tom, že jde v podstatě o dvě stejné věci. Pro ekonomiku jako celek se důchod musí rovnat výdajům.³⁶

Graf č. 2: Vývoj růstu HDP Turecka (údaj za rok 2007 je předběžný)

Pramen: <http://www.euroekonom.com/database/graphs.php?type=gdp-growth-turkey&lang=cz&time=0>

³⁵ KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I.* 2. upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN – 978-80-7372-261-6. s. 47

³⁶ MANKIW, J. G.: *Zásady ekonomie.* 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2000. ISBN 80- 7169-891-1. s. 470

Reálný růst HDP v Turecku překonal v mnoha letech 6% růst (viz graf 2). Ovšem roku 1999 a 2001 byl silný rozvoj přerušen rázným poklesem. Následovný růst HDP je silně spjat s úspěšností a realizací ekonomických reforem.

Ve srovnání s EU dosahuje Turecko vyšších hodnot. Jak uvedl Eurostat, průměrný nárůst hrubého domácího produktu v zemích EU se zpomalil v loňském roce na 2,9 %. Přičemž u zemí eurozóny činí tato hodnota 2,6 %.³⁷

HDP za rok 2007 činilo u Turecka 645,7 miliardy USD, zatímco u EU předběžné údaje ke stejnému roku udávají 14, 45 bilionů USD.

Při porovnání předběžných údajů HDP na osobu pro rok 2007 dosáhneme velice rozdílných výsledků. Zatímco tento údaj pro Turecko činí 9 400 USD, u Evropské unie dosahuje hodnoty 32 900 USD. Přes relativně vysoký roční růst HDP v Turecku, není možné, aby se Evropské unii jako celku v nejbližších letech vyrovnalo. Ovšem při srovnání Turecké republiky s nejmladšími členskými státy unie není rozdíl tak enormní. Předběžný HDP na osobu za rok 2007 činí u Bulharska 11 800 USD a u Rumunska 11 100 USD.

Tabulka č. 3: Sektorové složení tvorby HDP za rok 2007 v Turecku

Zemědělství	8,9 %
Průmysl	30,8 %
Služby	59,3 %

Pramen: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html#Econ>

³⁷ <http://www.halonoviny.cz/index.php?id=56780>

Ve srovnání s EU, kde je sektorové složení následující: zemědělství 2 %, průmysl 27,1 % a služby 70,7 % (údaje za rok 2006)³⁸, dosahuje Turecko obdobné skladby (viz tabulka č. 3). Vyšší hladina u služeb v EU bude jistě Tureckem v nejbližších letech vyrovnána, zejména významným přispěním stále se rozvíjející oblastí turistiky. Již dnes však mají služby v Turecké republice nejvýznamnější podíl na tvorbě HDP, jak tomu u vyspělých ekonomik má být.

3.2.3 Nezaměstnanost a obyvatelstvo

„Nezaměstnanost je výrazem nerovnováhy na trhu práce, která je důsledkem nerovnovážného stavu hospodářství jako celku.“³⁹

Jeden z faktorů, který vypovídá o životní úrovni země, je úroveň nezaměstnanosti, která zde po dlouhá léta přetrvává. Určitá nezaměstnanost v ekonomice, kde jsou tisíce firem a miliony pracovníků, je nevyhnutelná. Země, která plně využívá ekonomicky aktivní obyvatelstvo, obvykle dosahuje vyšší úrovně HDP, než jakou by dosahovala, kdyby ponechala mnoho svých pracovníků v nečinnosti.⁴⁰

Oficiální míra nezaměstnanosti se v posledních šesti letech v Turecku drží na stabilní úrovni kolem 10 % (graf č. 3).

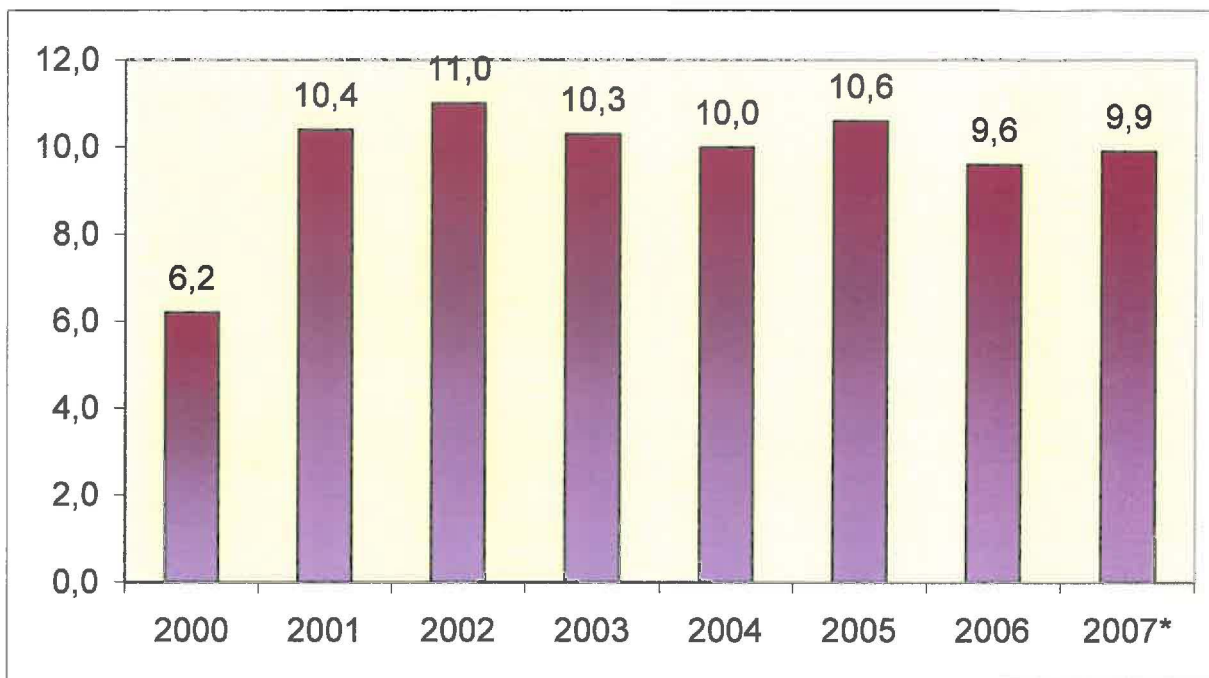
---

³⁸ <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/fields/2012.html>

³⁹ KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I.*. 2. upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN – 978-80-7372-261-6. s. 37

⁴⁰ MANKIW, J. G.: *Zásady ekonomie. I.* vydání. Praha: Grada Publishing, 2000. 768 s. ISBN 80- 7169-891-1. s. 547

Graf č.3: Míra nezaměstnanosti

* předběžný údaj

Pramen: <http://www.euroekonom.com/database/graphs2.php?type=unemployment-turkey&lang=cz&time=0>

Velmi dynamicky se rozvíjející oblast služeb zaměstnává v současné době přes 50 % práceschopného obyvatelstva. Dříve až čtyřicetiprocentní podíl pracovníků zaměstnaných v zemědělství se v posledních pěti letech snižuje a ke konci roku 2005 činil již jen 26 %.

Ve srovnání s EU, kde míra nezaměstnanosti za rok 2006 činila 7,5 %, dosahuje Turecko viditelně vyšších hodnot, nikoliv však výjimečných u některých členských zemí EU. Nad 10 % se v roce 2006 přehouplo také Slovensko (10,8 %) a Polsko (10,5 %).⁴¹

3.2.4 Zahraniční obchod

Zahraniční obchod je na významu nabývající prostředek tvorby bohatství. Spolu s tím, jak dochází k technicko-ekonomickému pokroku, je třeba zvětšovat množství vyráběných produktů, neboť jenom tak je možné dosáhnout nízkých výrobních nákladů.⁴²

⁴¹ http://en.wikipedia.org/wiki/Economy_of_the_European_Union

⁴² KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I.* 2. upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN – 978-80-7372-261-6. s. 93

Pozitivem Tureckého zahraničního obchodu je, že více jak 72 % hodnoty dovozu činí suroviny, zejména ropa a spotřební zboží. Negativem ovšem je, že dlouhodobě přesahuje úroveň vývozu a tak narůstá deficit obchodní bilance.

„Hlavní důvody deficitu obchodní bilance:

- nadhodnocení turecké liry (zhruba o 40 %.)
- nevhodná struktura turecké průmyslové a zemědělské výroby
- oslabování dříve nosných exportních sektorů, hlavně textilu a oděvů (konkurence z Číny a vysoké výrobní náklady)
- snižování podílu zemědělských a potravinářských výrobků“⁴³

Tabulka č. 4: Nejvýznamnější obchodní partneři

Nejvýznamnější obchodní partneři a jejich podíl na celkovém exportu/importu (2006)			
export		import	
Německo	11,3 %	Rusko	12,8 %
Velká Británie	8 %	Německo	10,6 %
Itálie	7,9 %	Čína	6,9 %
USA	6 %	Itálie	6,2 %
Francie	5,4 %	Francie	5,2 %
Španělsko	4,4 %	USA	4,5 %

Pramen: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html#Econ>

Tabulka č. 4 znázorňuje procentuální podíl nejvýznamnějších zemí, které se účastní obchodu s Tureckem. Členské státy EU se mezi nimi vyskytují ve většině případů. Lze tedy konstatovat, že obchodní vztahy jsou s EU na vysoké úrovni a narušení těchto vztahů by mělo pro obě strany nemalé následky. Kdyby teoreticky došlo k zamítnutí členství Turecka v EU, dá se předpokládat, že by se to významně projevilo i na vzájemných obchodních vztazích, které by jistě znatelně ochladly. Ačkoliv by situace zasáhla obě zúčastněné strany, velké ztráty by zaznamenala zejména oblast tureckého exportu.

Na druhou stranu, by postoj „uraženého“ státu Turecko nemohlo udržet příliš dlouho. Jeho zahraniční obchod je na Evropu silně orientován a jeho ztrátu si Turecká republika nemůže dovolit.

⁴³ Interní zdroj: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKARĚ: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu, s. 39

Navíc Dohoda o celní unii, která platí od roku 1995 bude platit i v případě, že by se Turecko nestalo členskou zemí EU a zůstalo pouze zemí přidruženou. Na základě těchto faktů lze předpokládat, že i dočasné oslabení vzájemných vztahů, by opětovně vystřídal růst vzájemného zahraničního obchodu, který je pro obě strany výhodný. Pokud se enormně nezmění situace na Turecko – Evropském trhu, není třeba mít obavy, že by země Unie přišly o významného obchodního partnera, kterého v Turecku mají.

Že se nejedná o bezvýznamné množství v penězích vyjádřeného exportu či importu svědčí tabulka č. 5. Na příkladu nejsilnějšího obchodního partnera vně EU Německa, lze ukázat, o jaké hodnoty se jedná. Turecký export do Německa za rok 2006 tvořil 9,62 mld. USD a import z Německa 14,52 mld. USD.

Tabulka č. 5: Hodnoty exportu a importu

Hodnoty exportu a importu					
Rok	2002	2003	2004	2005	2006
Export v mld. USD	35,1	43,0	66,9	73,0	85,14
Import v mld. USD	50,8	62,0	90,7	116,0	137,03

Pramen-přednáška: MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR, VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ANKAŘE, GENERALNÍ KONZULÁT ČESKÉ REPUBLIKY V ISTANBULU: *Nové možnosti hospodářské spolupráce s Tureckem*, 2007.

3.2.5 Magický čtyřúhelník

Úspěšnost využití ekonomické teorie v hospodářství se odráží na velikosti plochy tzv. magického čtyřúhelníku. Jeho čtyři poloosy znázorňují:

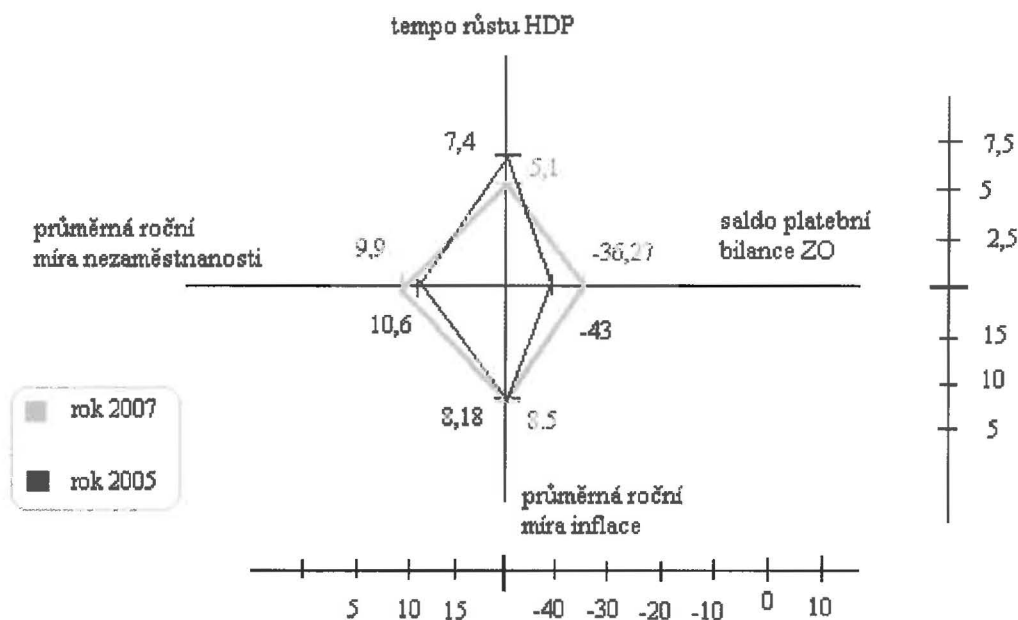
- tempo růstu reálného HDP
- saldo platební bilance zahraničního obchodu (v % HDP)
- průměrnou roční míru inflace (v%)
- průměrnou roční míru nezaměstnanosti (v %) ⁴⁴

⁴⁴ KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I.. 2. upravené vydání*. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN – 978-80-7372-261-6. s. 85

„Čím větší je plocha čtyřúhelníku, tím úspěšnější je hospodářství země s ohledem na jeho rozvoj a stabilitu.“⁴⁵

Graf č. 4 vykresluje posun hospodářství Turecka za dvouleté období. Ačkoliv HDP, který běžně slouží ke srovnání ekonomik, dosahoval roku 2005 vyššího růstu než v roce 2007 a saldo platební bilance dosahuje stále vysokých hodnot, soubor více ekonomických ukazatelů dokazuje, že do roku 2007 došlo k mírnému pozitivnímu vývoji hospodářství. To lze vidět na rozdílu velikosti magických čtyřúhelníků z různých let. V roce 2007 došlo ke zvětšení celkové plochy oproti roku 2005. Ať již vlivem probíhajících jednání s EU nebo samotným vývojem země dochází k pozvolnému zlepšování stavu hospodářství v Turecku.

Graf č. 4:
Magický čtyřúhelník - porovnání vývoje hospodářství Turecka v letech 2005 a 2007

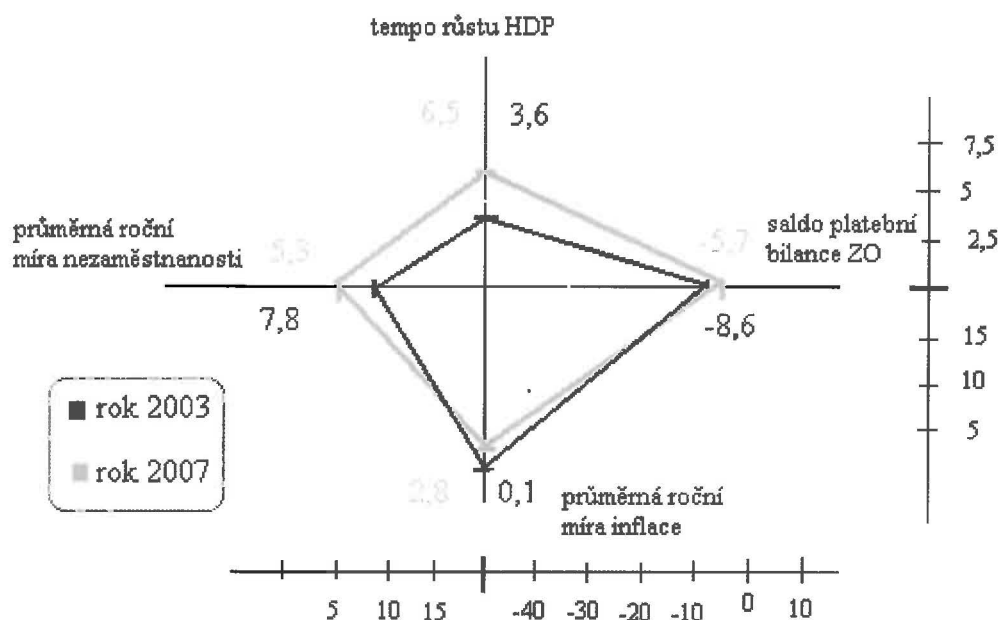
Pramen dat: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ez.html>

⁴⁵ KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I.* 2. upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN – 978-80-7372-261-6. s. 86

Na grafu č. 5 je znázorněn posun hospodářství České republiky z roku 2003, těsně před vstupem do EU, do roku 2007, kdy se již několik let řadí mezi členské státy unie. Za dobu, kdy je součástí Evropské unie doznala zvětšení plochy magického čtyřúhelníku. Pokud by se předpokládalo, že alespoň částečnou zásluhu na jejím pozitivním vývoji má členství země v EU, je možno stejně tak předpokládat, že obdobného posunu by po vstupu do EU dosáhla i Turecká republika.

Graf č. 5: Magický čtyřúhelník – porovnání vývoje hospodářství ČR v letech 2003 a 2007 (před vstupem do EU a jako členské země)

Pramen: <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/ez.html>

3. 3 Vztah Turecka a EU a jeho vývoj

Turecko hledalo způsob, jak se přiblížit Evropě již dříve než vznikla Evropská společenství a byl ustaven moderní turecký stát. Od devatenáctého století probíhaly v Turecku reformy inspirované západem. Jednalo se o Ottomanovy reformy armády, legislativy a politické scény dle evropského vzoru. Na přelomu 19. a 20. století, za Atatürkovy vlády a podpory, se proevropská orientace Turecka projevila ještě důrazněji. „Atatürk byl pevně přesvědčen, že se jeho země potřebuje stát součástí soudobé civilizace.“⁴⁶ Proto v roce 1923 zrušením chalífátu vyhlásil republiku. Islám přestal být státním náboženstvím a došlo i k opuštění islámského kalendáře. V roce 1928 došlo k reformě turečtiny a s tím k zavedení latinky. Byl zrušen příkaz pro ženy nosit šátek a do února 2008 platil zákaz nošení šátku na univerzitách a pro státní úřednice při výkonu zaměstnání. Zároveň ženy získaly volební právo, čímž Turecko o řadu let předběhlo i takové západní země, jako Francii či Švýcarsko.⁴⁷

Atatürkův odkaz přetrvává v Turecku do dnešních dní. „Sekulární charakter státu brání sporadickým snahám o náboženskou fundamentalizaci veřejného života země. Pozitivní roli při tom hraje turecká armáda, jejíž vysocí důstojníci většinou získali vzdělání na špičkových vojenských školách v zahraničí.“⁴⁸

Turecko se pokládá za součást Evropy již od roku 1923, kdy vznikla Turecká republika. Prvotní tendence politického a ekonomického zapojování Turecka do mezinárodních organizací lze sledovat více než šedesát let. Již v roce 1945 se stalo zakládajícím členem OSN. Roku 1948 je zakládajícím členem OECD o rok později se stává členem Rady Evropy. Do NATO vstupuje roku 1952.

---

⁴⁶ GORDON, P., Taspinar, O., *Turkey on the Brink*, The Washington Quarterly, Summer 2006, The Center for Strategic and International Studies and the Massachusetts Institute of Technology [online]. [cit. 5. 3. 2008]. Dostupné z: <http://www.brook.edu/views/articles/gordon/20060525.htm>

⁴⁷ http://cs.wikipedia.org/wiki/Mustafa_Kemal_Ataturk, citováno 9. 3. 2008

⁴⁸ Interní zdroj MPO: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKARĚ: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu, s. 4

Turecká republika má status kandidátské země EU. Svá jednání o členství v unii však vede po nejdelsí dobu ze všech států členských i kandidátských. „Asociační dohodu s EHS podepsala Ankara již v r. 1963.“⁴⁹ Jednalo se o dohodu, jejímž cílem je: „podporovat stálé a vyvážené posilování obchodních a hospodářských vztahů.“⁵⁰ Dohoda předpokládá vstup Turecka do Společenství, „jakmile bude možné na základě fungování této dohody předpokládat, že Turecko plně převezme povinnosti vyplývající ze Smlouvy o založení Společenství.“⁵¹ Na základě dohody byla také ustanovena pravidla pro vytvoření celní unie.

Na přelomu sedmdesátých a osmdesátých let došlo ke zpomalení jednání mezi EU a Tureckem jehož hlavním důvodem byl vývoj na Kypru. Již v roce 1961 se na Kypru rozhořel konflikt mezi řeckým a tureckým obyvatelstvem, který vyvrcholil roku 1974, kdy v jižní – řecké části proběhl vojenský puč, který mohl znamenat připojení k Řecku. Do sporu vstoupilo Turecko „invazí na severovýchodní část ostrova. Byl ustanoven separatistický stát, který se roku 1983 prohlásil nezávislou republikou, jež byla doposud uznána pouze Tureckem.“⁵² Oba kyperské státy musí dodnes oddělovat ochranná linie střežená OSN.

Rozvoj samotného Turecka nadále úspěšně pokračoval, což vyvrcholilo „podáním žádosti o plné členství 14. dubna 1987.“⁵³ Žádost byla však roku 1989 zamítnuta pro nevyhovující ekonomickou a politickou situaci. Komisi vadilo zejména stálé zasahování tureckých vojsk na Kypru a boj proti kurdským separatistům. Přičemž Evropa viděla v kurdském problému porušování lidských práv.

---

⁴⁹ Interní zdroj MPO: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko].. kapitola: Základní informace o teritoriu, s. 15

⁵⁰ Dohoda zakládající přidružení mezi Evropským hospodářským společenstvím a Tureckem 64/733/EHS, HI avá I, článek 2

⁵¹ Dohoda zakládající přidružení mezi Evropským hospodářským společenstvím a Tureckem 64/733/EHS, HI avá III, článek 28

⁵² <http://cs.wikipedia.org/wiki/Kypr>

⁵³ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a. , 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 214

Spolupráce s EU však neustala a Turecko přijalo řadu pravidel a ustanovení, která umožnila roku 1995 podepsání dohody o celní unii, která vstoupila v platnost 1. ledna 1996.⁵⁴

Od 12. do 13. prosince roku 1997 probíhal summit v Luxemburgu, který byl pro Turecko velkým zklamáním. „Evropská Rada rozhodla zahájit přístupový proces pro kandidátské země centrální a východní Evropy a pro řeckou část Kypru a zanechala Turecko mimo přístupový proces.“⁵⁵ Ačkoliv důvodem, který vedl k ochladnutí vztahů pro evropskou stranu mohla být krize mezi Řeckem a Tureckem v Egejském moři, Turecko dění na summitu vnímalo jako diskriminaci v přístupových podmínkách. Náznak ukřivdění lze nalézt i u tureckého autora Matbaacilika, který zmiňuje, že Turecko bylo odsunuto, „navzdory závazku Evropské unie, která měla Turecko soudit stejnými objektivními kritérii jako ostatní kandidáty.“⁵⁶

Pro Turecko byla připravena strategie přípravy na přistoupení, avšak Evropská rada nezařadila Turecko mezi země, se kterými jednání o vstupu zahájila.

Možnost vstupu Turecké republiky do EU však nebyla zmařena. Od roku 1998 přijímá každoročně Evropská komise hodnotící zprávy o pokroku Turecka v přípravě na členství v EU a na základě zjištěných výsledků může komise doporučit radě zahájení jednání o vstupu s Tureckem.⁵⁷

Kandidátský statut získalo Turecko v roce 1999 na summitu v Helsinkách, ale k zahájení jednání s Ankarou došlo až v roce 2005.⁵⁸

Podmínky vstupu Turecké republiky do Evropské unie byly stejné, jako u ostatních kandidátských zemí, tedy splnění kodaňských kritérií. Jedná o se o tři pravidla, která schválila již v červnu roku 1993 Evropská rada a k jejichž potvrzení došlo i v roce 2005.

---

⁵⁴ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a., 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 214

⁵⁵ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a, 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 215

⁵⁶ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a, 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 215

⁵⁷ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a, 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 215

⁵⁸ Interní zdroj: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKARĚ: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. 58 s. kapitola: Základní informace o teritoriu, s. 14

Konkrétně se jedná o tyto tři oblasti kritérií:

- politické: stabilní instituce garantující demokracii, právní stát, ochrana lidských práv a respektování menšin
- hospodářské: fungující tržní hospodářství
- implementace *acquis*: věrnost politickým, hospodářským a měnovým cílům Unie.⁵⁹

Největší důraz v otázce Turecka byl stále kladen na dodržování lidských práv, práv menšin a problém situace na Kypru.

Turecko oficiálně neuznává jeden z členských států EU. Unie se rozhodla spokojit s tím, když Turecko podepíše protokol, jímž akceptuje rozšíření celní unie na nové členské země EU včetně „řecké“ Kyperské republiky, což by bylo považováno jako uznání Kyperské republiky Tureckem. „V roce 2005 podepsala turecká vláda v Ankaře tento protokol, nicméně připojila k dokumentu jednostranné prohlášení, podle něhož podpis neznamena uznání Kyperské republiky.“⁶⁰

Mezi další často kritizované problémy patří nerovnoprávné postavení žen ve společnosti nebo institut trestu smrti.

Následujícího roku se Turecko – Evropský vývoj zpomalil, jelikož „1. ledna 2006 přebírá předsednictví EU Rakousko, které blokovalo zahájení vstupních rozhovorů. V Rakousku je i nejnižší míra podpory veřejnosti tureckému členství (10%).“⁶¹

Přesto v listopadu 2006 zveřejnila Evropská komise zprávu o pokroku Turecka. Velkému prostoru v textu se dostává především kritice zatímco pokrok je Turecku přiznán jen sporadicky. Stále se zmiňují stejné problémy, jako je vztah ke Kypru. Kritizováno je i pomalé tempo reform a významný politický vliv, kterým se pyšní armáda.⁶²

⁵⁹ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/v/vstupni-kriteria-kodanska-kriteria/1000715/5444/?fornewsid=5444>

⁶⁰ ŠTĚRBA, V., *Proces rozšiřování EU – vztah Evropské unie ke kandidátským/přistupujícím zemím*, 2005, Parlament České republiky [online]. Dostupné z: www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-3-034.pdf

⁶¹ <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/link-dossier/turecko-a-eu>

⁶² Commission Staff Working Document: Turkey 2006 Progress Report COM (2006) 649 final, [online]. Dostupné z:

<http://search1.seznam.cz/google?q=Commission+Staff+Working+Document%3A+Turkey+2006>

Kritiku armády lze považovat za dvousečnou, jelikož právě její vliv udržuje v Turecku proevropské reformy, které byly zaváděny již za Atatürka, jak bylo zmíněno na začátku této kapitoly. Kdyby nebylo tohoto postavení armády, možná by dnes byla tato země silně islámskou s dodržováním práva šaría a řadila by se typem k zemím, jako jsou Irák nebo Írán a představovala pro Evropu i svět potenciální nebezpečí a nikoliv spojení.

Zpráva nadále uvádí, že není dostatečně zajištěna nezávislost soudů, svoboda projevu není legislativně zakotvena v souladu s evropskými standardy a i přes určité zlepšení je ve veřejném sektoru a soudnictví rozšířena korupce.⁶³

Otázku korupce je možno kritizovat velmi snadno. Jak při pohledu do historie, tak při zkoumání současné situace by se těžko hledala země, která by byla ušetřena korupční aféry. Ovšem korupce v oblasti justice je jistě závažným problémem.

Co se týče hospodářských kodaňských kritérií, daří se Turecku udržovat makroekonomickou stabilitu, provádět strukturální reformy a upevňovat fungování tržní ekonomiky.⁶⁴

---

⁶³ Commission Staff Working Document: Turkey 2006 Progress Report COM (2006) 649 final, s.8 – 19 [online]. Dostupné z:

<http://search1.seznam.cz/google?q=Commission+Staff+Working+Document%3A+Turkey+2006>

⁶⁴ Commission Staff Working Document: Turkey 2006 Progress Report COM (2006) 649 final, s.8 – 19 [online]. Dostupné z:

<http://search1.seznam.cz/google?q=Commission+Staff+Working+Document%3A+Turkey+2006>

3.3.1 Aktuální dění ve vztahu k EU (2007/2008)

V roce 2007 se prohloubil spor s kurdskou menšinou, v jejímž důsledku turecká armáda obsadila kurdský sever Iráku, kde se skrývali povstalci. Až koncem února 2008 došlo ke stažení tureckých vojáků z oblasti.

Představitelé Turecka prezentují svou snahu o začlenění země do EU, o čemž svědčí i prohlášení Tureckého ministra hospodářství.

„Mehmet Simsek ve svém projevu v European Policy Centre v Bruselu 7. listopadu 2007 řekl, že Turecko ví, co musí udělat, aby splnilo kritéria pro členství a je připraveno odstranit nedostatky. Podle ministra může jeho země „pohodlně“ přijmout celé *acquis* do roku 2014.“⁶⁵

Na druhou stranu někteří představitelé členských států EU se k možnosti přičlenění Turecka staví vlažně.

“Francouzský prezident Sarkozy jasně řekl, že dává přednost tomu, aby Turecku bylo nabídnuto „privilegované partnerství“ místo plného členství. V současné době navíc jeho myšlenka na vytvoření středomořské unie, která by zahrnovala Francii, Turecko a další evropské a severoafrické země, vyvolala v Ankaře velkou polemiku.“⁶⁶

Toto a další podobná vyjádření mohou vést veřejnost k pochybám o věrohodnosti celého jednání a reálnosti vstupu Turecké republiky do EU.

Navzdory pokračujícímu napětí mezi Tureckem a Francií se Brusel rozhodl pokračovat v přístupových rozhovorech s Tureckem, ovšem na žádost Francie pod názvem „mezivládní konference“ s Tureckem místo obvyklé „konference o přistoupení“.⁶⁷

---

⁶⁵ : <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/simsek-turecko-je-pripraveno-vstoupit-do-eu-do-roku-2014>

⁶⁶ <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/clanek/simsek-turecko-je-pripraveno-vstoupit-do-eu-do-roku-2014>

⁶⁷ <http://www.businessinfo.cz/cz/clanek/prosinec-2007/pristupove-rozhovory-turecko-pokrok/1001696/47095/>

Jednání, které se Turecku dostává, vyvolává na straně Ankary nespokojenost, přesto doufá, že během prvního pololetí roku 2008, kdy bude EU předsedat Slovinsko, se otevřou další dvě nebo tři kapitoly. Ve druhé polovině roku se předsednické funkce ujme Francie a následná jednání budou jistě komplikovanější.

Letos v únoru došlo ke splnění další z podmínek EU. Turecký parlament podepsal zákon o navrácení majetku zkonfiskovaného státem křesťanské a židovské menšiny, což komisař pro rozšíření Rehn přivítal jako krok k zajištění dodržování základních práv a svobod pro turecké občany.

„Implementace zákona bude testem pokroku Turecka při zajišťování práv a svobod,“ upozornil komisař.⁶⁸

„Podle posledních údajů Eurobarometru se podpora členství v EU mezi tureckými občany neustále snižuje. Díky řadě překážek při vyjednávání s EU je pouze 53 % přesvědčeno o tom, že by členství v EU bylo pro zemi prospěšné. Minulý rok se přitom kladně vyjádřilo 62 % dotázaných.“⁶⁹

Vývoj vztahů mezi Uníí a Tureckem lze těžce odhadnout. Je možné, že v jednání dojde k přestávce, která umožní zemi získat čas na pokračování v reformách a k vyřešení vnitropolitických záležitostí.

I za posledních 9 let (myšleno od roku 1999, kdy byl Turecku přiznán statut kandidátské země) doznala změn ekonomická i politická situace jak celého světa, Evropské unie, tak i samotné Turecké republiky. Stejně tak se mění i tendence a strategie související s přístupovým jednáním mezi Tureckem a EU i postoje jednotlivých členských zemí. Pokud ovšem byla stanovena přesná kritéria a podmínky, po jejichž úspěšném splnění bylo Turecké republice slíbeno plné a řádné členství v Evropské unii, lze si jen těžko představit, že by toto členství mohlo být nahrazeno „privilegovaným partnerstvím“ jak navrhol Sakrozy. Evropská unie by se pak dala považovat za nedůvěryhodnou.

---

⁶⁸ http://www.businessinfo.cz/cz/podrobne-vyhledavani/?cat=0&srch_keyw=Turecko

⁶⁹ http://www.businessinfo.cz/cz/podrobne-vyhledavani/?cat=0&srch_keyw=Turecko

Evropská komise však již dříve popřela jakoukoliv jinou formu uspořádání vzájemných vztahů, než je plné členství v Unii. Už v říjnu roku 2006 bylo zveřejněno varování komisaře pro rozšíření, který upozornil na to, že „neustálé zmínky o privilegovaném partnerství pouze narušují věrohodnost Unie a snižují politickou motivaci k reformám.“⁷⁰ Také uvedl, že „žádná forma privilegovaného partnerství by nemohla překonat to, čeho už bylo ve vztahu EU a Turecka dosaženo.“⁷¹

Dá se tedy předpokládat, že jednání o vstupu Turecké republiky do Evropské unie nebude zastaveno, aby bylo dané slovo dodrženo.

3.3.2 Obava z rozhodování v radě EU po vstupu Turecka

Na základě článku 205 (2) Smlouvy o ES, je pro rozhodnutí zástupců Rady EU vyžadována kvalifikovaná většina hlasů. Od 1. ledna 2007 je kvalifikovaná většina určena jako 255 hlasů z 345 a měla by představovat 62 % celkové populace EU. Každá země má určitý počet hlasů, který je odvozen od její velikosti (tj. počtu obyvatel, ovšem se zvýhodněním menších států).⁷²

Obavy z členství Turecka panují především proto, že v době předpokládaného vstupu do EU, bude Turecko pravděpodobně nejpočetnějším státem Unie. S tím souvisí i váha hlasů, kterého by se za současného systému Turecku dostávalo, a tím by se vyrovnalo zemím jako jsou například Německo nebo Francie. Současnou váhu hlasů v Radě EU ukazují následující tabulka 6.

---

⁷⁰ <http://www.turkishdailynews.com.tr/article.php?enewsid=55893>

⁷¹ <http://www.euractiv.com/en/enlargement/rehn-dismisses-privileged-partnership-turkey/article-158513>

⁷² <http://www.euroskop.cz/39562/119162/clanek/rada-evropske-unie/rozhodovani-v-rade-eu/>

Tabulka č. 6: Vážení hlasů v radě EU (ke dni 1.1.2007)

Členský stát	Hlasy	Členský stát	Hlasy	Členský stát	Hlasy
 Německo	29	 Česká republika	12	 Litva	7
 Francie	29	 Řecko	12	 Slovensko	7
 Itálie	29	 Maďarsko	12	 Finsko	7
 Velká Británie	29	 Portugalsko	12	 Kypr	4
 Španělsko	27	 Rakousko	10	 Estonsko	4
 Polsko	27	 Švédsko	10	 Lotyšsko	4
 Rumunsko	14	 Bulharsko	10	 Lucembursko	4
 Nizozemsko	13	 Dánsko	7	 Slovinsko	4
 Belgie	12	 Irsko	7	 Malta	3
Kvalifikovaná většina 255/345					

Pramen: <http://www.euroskop.cz/39562/119162/clanek/rada-evropske-unie/rozhodovani-v-rade-eu/>

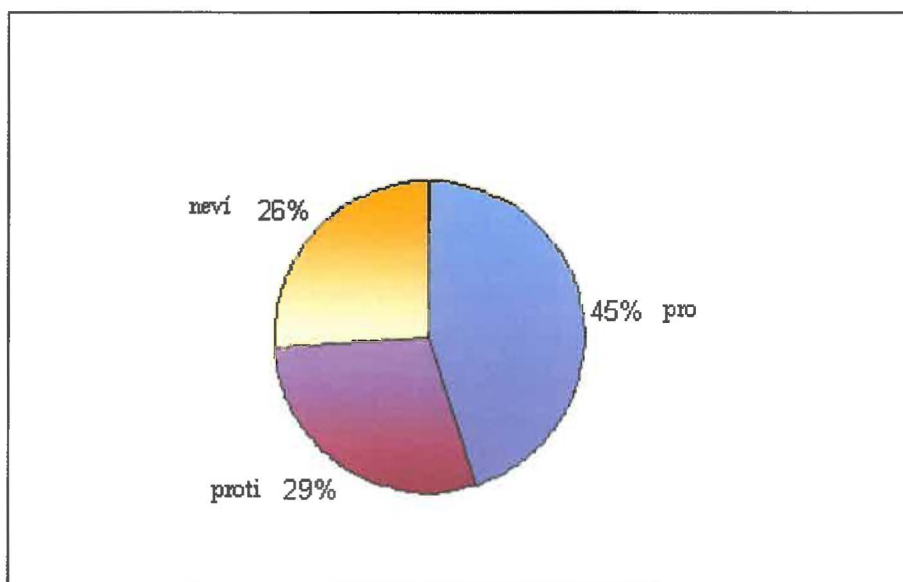
3.3.3 Veřejné mínění

Poslední průzkum veřejného mínění týkající se rozšiřování EU (Eurobarometer – Attitudes towards Union enlargement) proběhl v období od března do května 2006 a jeho výsledky byly zveřejněné Komisí.

Podporou rozšiřování EU se vyznačovaly docela pochopitelně nově přistoupivší země – Bulharsko a Rumunsko. V EU25 má rozšíření podporu 45% obyvatelstva, ale zároveň proti je 42 % obyvatelstva. Obě strany byly relativně vyrovnané, což ukazuje na rozporuplnost, která v této otázce panuje. Významnou podporu vyjadřuje Řecko, Španělsko nebo Dánsko - nad 50 %. Zato mezi země s významnou dávkou nevole se řadí Německo, Lucembursko, Francie, Rakousko a Finsko.

V samotném Turecku průzkum ukázal (viz graf č. 6), že více jak čtvrtina obyvatel nemá na rozšíření žádný názor a pravděpodobně se touto otázkou nezaobírá. Z osob, které vyjádřily svůj názor, významná většina podporuje další rozšiřování. Ve zprávě Komise se uvádí, že pro jsou spíše mladí a vzdělaní lidé.

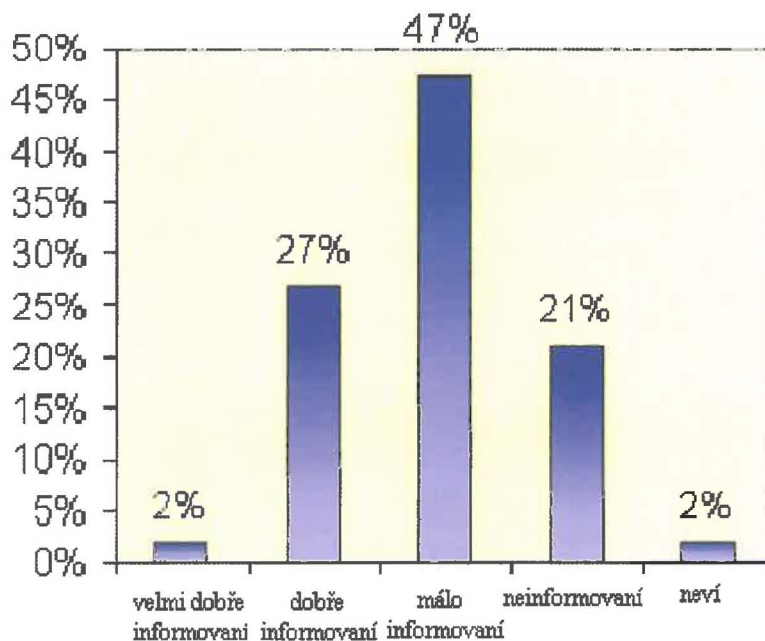
Graf č. 6: Podpora rozšiřování EU v Turecku

Pramen, zpracováno podle: Special Eurobarometer 255/Wave 65.23 TNS Opinion & Social: Attitudes towards European Union Enlargement

Průzkum se dále zabývá otázkou informovanosti obyvatel o rozšiřování Evropské unie. Na obrázku 21 je dobře znázorněn výsledek zhodnocující státy EU25. Alarmujících 47 % občanů vnímá informovanost o rozšiřování jako nízkou a 21 % se cítí být neinformována.

Graf č. 7: Názor občanů EU 25 na informovanost o rozšiřování Evropské unie

Pramen, zpracováno podle: Special Eurobarometer 255/Wave 65.23 TNS Opinion & Social: Attitudes towards European Union Enlargement

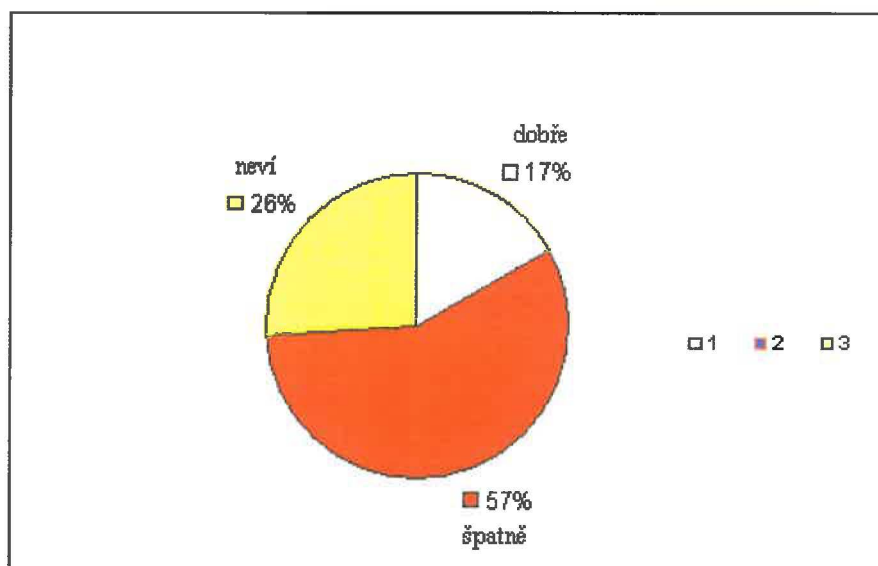
Názor na přistoupení Turecka je podobný, jako u rozšiřování EU jako takové. Nejnižší podporu má Turecko u Rakouska, Kypru, Řecka, Lucemburska a Německa. Zajímavostí je, že největší podpory tureckého členství v EU se zemi dostává od nečlenské země - Severokyperské turecké republiky, kde je podpora dokonce vyšší než v samotném Turecku.

Jak uvedl Ankarský deník Milliyet: „Celým 33% turecké populace je otázka přístupu k EU lhostejná, 25,6% je proti a pouhých 32,2% vstup podporuje. Jde o vysoký propad oproti předešlým rokům, kdy vstup podporovalo 67,5% v roce 2004 respektive 57,4% o rok později. Důvodem je únava turecké veřejnosti z pomalu postupujících jednání, ale také z odporu některých evropských států.“⁷³

⁷³ <http://www.euractiv.cz/cl/69/3135/Duvera-Turku-v%20Evropskou-unii-stale-klesa>

Co se týče informovanosti tureckého obyvatelstva, tak není valné. Z průzkumu vyplývá (jak znázorňuje graf č. 8), 57 % obyvatelstva Turecka se považuje za špatně informované. Toto číslo může být překvapující tím spíše, že se jedná o zemi, které se rozšiřování EU přímo týká.

Graf č. 8: Informovanost Turecko o rozšiřování EU

Pramen dat: Special Eurobarometer 255/Wave 65.23 TNS Opinion & Social: Attitudes towards European Union Enlargement

3. 4 Zhodnocení kapitoly

Bez ohledu na to, jestli je Turecká republika situována větší částí v Asii, proevropskou orientací se vyznačuje již od svého vzniku. Státy Evropy i celého světa ji léta řadí mezi evropské země, o čemž svědčí i účast tureckých sportovců na evropských šampionátech, jak je zmíněno v kapitole 5. „Postavení sportu v zemi“.

Rozdílná mentalita a odlišná kultura, která je tak často zmiňována jako problém, není také pro Evropu ničím tak novým. Těžko by se srovnávalo například také obyvatelstvo Španělska a Británie.

Z ekonomického hlediska dochází v Turecku k pozitivním změnám motivovaným právě slíbeným členstvím v EU. Poslední léta provází zemi množství reforem, které vedou

K zlepšení stavu hospodářství a přibližování se EU. Například inflační vývoj se podařilo v letech 2004, 2005 a 2007 udržet pod hranicí 10 % na rozdíl od let 1999 a 2001, kdy její růst přesáhl 60 %.

Zahraniční obchod poukazuje na pozitivní vztahy mezi Tureckem a EU. I pro Českou republiku je významným obchodním partnerem, který v současnosti zaujímá 19. místo v exportu ČR, jak je uvedeno v kapitole 4. „Ekonomická a obchodní spolupráce s ČR“. Připojením Turecka mezi členské státy by ještě více podpořilo a usnadnilo vzájemný obchod než dosavadní celní unie.

Projednávání členství Turecka v EU stále pokračuje, i když pomaleji než si turecká strana představovala. EU kritizuje zejména některé události, ke kterým za dobu, co má Turecká republika status kandidátské země, dochází. Nejzávažnějším prezentovaným problémem ze strany EU je problematický vztah Turecka a Kypru. Další oblastí kritiky pak je otázka postavení menšin v Turecku, kde se jedná zejména o kurdskou problematiku.

Někteří představitelé zemí EU vyjadřují svůj nesouhlas se začleněním Turecka do Unie a hledají možnost, jak tento svazek obejít. Jednání je však již v takovém stavu, že znemožnění Turecku vstoupit do EU by mohlo mít spíše negativní dopad. Nejen, že by došlo k ochlazení vzájemných vztahů mezi zeměmi, ale také by hrozil pád proevropské orientace Turecka spojený s pozitivním vývojem země. Turecká republika by si pak pravděpodobně hledala nové spojence na východě.

4 Ekonomická a obchodní spolupráce s ČR

Ačkoliv Turecká a Česká republika jsou značně kulturně odlišné země a navíc je dělí nemalá vzdálenost, probíhá mezi nimi čilá ekonomická a obchodní spolupráce.

4.1 Vzájemná obchodní spolupráce

Diplomatické vztahy mezi bývalou ČSR a Tureckem byly navázány již 31. května 1922, kdy byla podepsána obchodní úmluva na principu nejvyšších výhod.

„Tradičními dovozními položkami byly tabák, zemědělské produkty a suroviny, ve vývozu převládal textil (konfekční a bavlněné zboží), sklo a skleněné výrobky, železo a výrobky ze železa, stroje a.j.“⁷⁴

Významná událost, kterou pro nás bylo rozdělení Československa, vzájemné obchodní vztahy nijak nepoznamenalo. Samostatnou Českou republiku uznala Turecká republika ihned při jejím vzniku, 1. ledna 1993, a k témuž datu s ní ustanovila diplomatické styky.

Ačkoliv Turecko není dosud členem EU, vstup ČR do unie dále vylepšil podmínky pro naše vzájemné obchodní vztahy. Jsme součástí celní unie, která u nás platí stejně, jako platí pro obchod mezi Tureckem a starými zeměmi EU. Naším vstupem do EU se zejména vylepšily podmínky v oblasti investování.

Základním kamenem současné obchodní a ekonomické spolupráce Turecka a ČR je tedy Dohoda o celní unii Turecka a EU.

Další smluvně právní dokumenty, které provázejí hospodářskou oblast, jsou uvedeny v příloze 2.

---

⁷⁴ Interní zdroj: MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR, ODBOR MIMOEVROPSKÝCH ZEMÍ: *Strategie prosazování obchodně ekonomických zájmů ČR v Turecku*, 2007. 47 s. Kapitola A.1., s. 7

O stále se pozitivně rozvíjejících obchodních vztazích, mezi oběma zeměmi svědčí i fakt, že český vývoz do Turecka vzrostl za posledních 11 let jedenáctkrát a český dovoz z Turecka vzrostl dvanáctkrát. Turecko patří v současnosti mezi nejvýznamnější obchodní partnery ČR. Z hlediska českého exportu zaujímá 20. místo v žebříčku nejvýznamnějších odběratelů českých výrobků, ale v roce 2006 zaujalo též první místo z regionu zemí Asie. V podílu na celkovém dovozu se nachází na 26. místě a v podílu na celkovém obrátu na 23. místě.⁷⁵

Obchodní výměna je charakteristická značnou pestrostí sortimentu, který kromě tradičních položek, zaznamenává též rostoucí podíl výměny spotřebního zboží.

K nejvýznamnějším položkám českého vývozu patří osobní automobily, díly a příslušenství motorových vozidel, energetická zařízení, stroje, dále televizní obrazovky a zařízení k automatickému zpracování dat, pneumatiky a chemikálie, subdodávky pro investiční celky (turbíny pro tepelnou elektrárnu).

Z položek dovozu, který dosáhl v roce 2006 výše 567 mil. USD, se řadí na první místo automobily montované v Turecku, které se svým objemem dostaly v průběhu posledních let před tradiční položky nákupu. Těmi jsou textilní výrobky nebo elektrická a mechanická zařízení pro domácnost, citrusové ovoce, chemické produkty, šperky a klenoty. (viz tabulka v příloze 1)

---

⁷⁵ Interní zdroj MPO: MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR. ODBOR MIMOEVROPSKÝCH ZEMÍ: *Strategie prosazování obchodně ekonomických zájmů ČR v Turecku, 2007..* Kapitola A.1., s. 7

Tabulka č. 7 - tabulka: Bilance obchodní výměny z pohledu ČR v průběhu posledních let

ROK	Vývoz v tis. USD	Dovoz v tis. USD	Saldo v tis. USD
2001	127 932	171 577	- 43 645
2002	271 905	233 566	38 340
2003	320 558	319 341	1 217
2004	524 652	408 330	116 322
2005	530 190	541 849	- 11 659
2006	529 013	566 984	- 37 971
2007*	710 000	740 000	- 30 000

* odhad

Pramen : MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR, VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ANKARĚ, GENERÁLNÍ KONZULÁT ČESKÉ REPUBLIKY V ISTANBULU: *Nové možnosti hospodářské spolupráce s Tureckem, 2007*

Z tabulky č. 7 vyplývá, že oproti roku 2001 vzrostl vývoz ČR do Turecka do roku 2006 čtyřikrát a v případě předpokládaného obratu v roce 2007 oproti 2006 se zvýšil o téměř 25%.

Dynamický rozvoj ekonomiky zařazuje Turecko mezi nejperspektivnější trhy a zároveň se jedná z pohledu ČR o trh relativně blízký a dosažitelný. Vzájemné spolupráci nahrává i fakt, že ve většině oblastí si čeští a turečtí výrobci nekonkurují, nýbrž se vzájemně doplňují. Výjimku v současné době tvoří automobilový průmysl.

Údaje za prvních devět měsíců roku 2007 svědčí o pokračování obdobné dynamiky vývozu do Turecka, která za toto období činila 495 mil. USD a dovozu , který dosáhl 526 mil. USD,⁷⁶ přičemž se nezměnila ani zbožová struktura. Na prvních místech vývozu stále figurují prodeje osobních automobilů, následované komponenty pro výrobu televizorů a u dovozu se na prvních příčkách udržely též osobní automobily a tradiční výroba pánské a dámské konfekce a jiného textilu.

⁷⁶ Interní zdroj MPO: *Informace o obchodních a hospodářských vztazích*, MPO – oddělení Asie, Austrálie a Pacifiku

Obchodní a hospodářské vztahy a účast na mnohých projektech mezi Československem a Tureckem mají dlouholetou tradici s kořeny sahajícími až do období těsně po I. světové válce. Československo se v průběhu minulých let podílelo na výstavbě průmyslové základny Turecka dodávkami významných investičních celků, jako například cukrovaru Usak, pivovarů Istanbul a Ankara, elektrárny Soma, závodu na výrobu pneumatik atd. V rámci výrobní spolupráce byly vybudovány montovny užitkových vozidel, motocyklů JAWA 350, vysokozdvížných vozíků a soustruhů.⁷⁷

O vysokém zájmu, který dlouhodobě projevuje ČR o spolupráci s tímto trhem, svědčí i množství oficiálních návštěv v této zemi, například k příležitosti jednání o účasti na rozsáhlém a ambiciózním tureckém energetickém programu. (návštěvy ministrů Zieleniece, Dlouhého, Kühnla a Mertlíka, v říjnu roku 2000 návštěva prezidenta republiky v Turecku, v r. 2001 návštěva ministra zahraničních věcí a návštěva ministra průmyslu a obchodu a návštěva předsedy vlády ČR Vladimíra Špidly spolu s ministrem průmyslu a obchodu ČR Milanem Urbanem v říjnu 2003.)

Též v dubnu 2006 se konaly konzultace k otázkám spolupráce v energetice u příležitosti návštěvy prezidenta Václava Klause v Turecku.

Energetika představuje pro Českou republiku příležitost k uplatnění, jelikož současná turecká kapacita činí 45,5 tis. MW, ale bez výstavby nových kapacit bude již v roce 2009 chybět 2 000 MW a do roku 2020 bude třeba celkovou kapacitu zdvojnásobit.⁷⁸

Zájem tureckých společností o vyšší formy spolupráce s českými partnery roste od vstupu ČR do EU, kdy jsme se stali součástí Dohody o celní unii EU a Turecka. Jako perspektivní se ukazuje oblast dopravní infrastruktury, železniční doprava, zejména rekonstrukce tratí včetně dodávek kolejnic, městská hromadná doprava, dále energetický sektor, potravinářský průmysl, čistírny odpadních vod a vzájemná kooperace a dodávky dílů v automobilovém průmyslu. Turecké firmy mají například zájem nejen obnovit dovozy traktorů Zetor, ale i vybudovat jako společný podnik jejich montovnu v Turecku.

---

⁷⁷ Interní zdroj MPO: *Informace o obchodních a hospodářských vztazích*, MPO – oddělení Asie, Austrálie a Pacifiku

⁷⁸ Interní zdroj MPO: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR, s. 33 -38

Zájem mají též o investice do továrny Jawa a obnovení výroby motocyklů Jawa a jejich dovozu do Turecka a třetích zemí.⁷⁹

Příležitostí pro uplatnění českých firem v Turecku je tedy mnoho, ale zároveň se naskytuje i možnost vstupu na třetí trhy prostřednictvím Turecka.

(např.: Irák, Írán, Uzbekistán, Kazachstán, Turkmenistán, Tádžikistán atd.)

Příznivá je i perspektiva dalšího vývoje obchodní a hospodářské spolupráce s Tureckem a to díky dlouholeté tradici a známosti našich výrobků v této zemi, tak vzhledem ke vzájemné komplementaritě české a turecké výroby.

2.1.1 Organizace sloužící k podpoře spolupráce mezi Tureckem a ČR

Pro koordinaci kontaktů a spolupráce podnikatelů, byla v roce 1991 zřízena Česko-turecká rada, v jejímž čele za českou stranu stojí generální ředitel a.s. Škodaexport Ing. Jaroslav Hubáček. Účastníci se každoročně scházejí, střídavě v obou zemích. Naposledy se tato schůze konala při příležitosti oficiální návštěvy ČR předsedou turecké vlády Rcepem Tayyipem Erdoganem na sklonku roku 2007.

S cílem podporovat rozvoj obchodní a hospodářské spolupráce mezi českými a tureckými firmami byla v dubnu 2006 založena Česko-turecká smíšená obchodní komora se sídlem v Praze.

---

⁷⁹ Interní zdroj MPO: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR, s. 33 -38

4.1.2 Vzájemná výměna v oblasti služeb

Obchodní výměna v oblasti služeb mezi Tureckem a ČR se zatím omezuje na turistický ruch a silniční dopravu. Vzhledem k tomu, že Turecko se dlouhodobě řadí mezi oblíbené turistické destinace, dosahuje ČR v cestovním ruchu za rok 2006 záporného salda – 211,8 mil. CZK, ale v silniční dopravě salda kladného 99,3 mil. CZK⁸⁰

V posledních letech také dochází k rozvoji v oblasti bankovních služeb, kde se objevují snahy českých bank o vstup na turecký trh.

---

⁸⁰ Interní zdroj MPO: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR, s. 33 -38

4. 2 Postoje ČR k přijetí Turecka do EU

Na sklonku roku 2007 se uskutečnila návštěva premiéra Turecké republiky Recepta Tayyipa Erdogana v ČR, jak již bylo výše uvedeno. Na tiskové konferenci s premiérem Mirkem Topolánkem se zmínila nejrůznější témata, nejen hospodářského rázu. Jsou snahy o rozšíření mnohých oblastí spolupráce, včetně kulturních, například znovuootevřením turkologie na Univerzitě Karlově.

K problematice tureckého vstupu do EU vyjádřil premiér Topolánek podporu, když řekl: „Česká republika je dlouhodobě podporovatelem snah Turecka vstoupit do EU. My se domníváme, že žádná jiná forma, ať už to bude privilegované partnerství nebo účast v plánované Středomořské unii nebo jiná forma sousedství a partnerství, nemůže nahradit plnohodnotné členství. Jsme si vědomi všech těžkostí na té cestě, jsme si vědomi těžkostí jak v Turecku tak uvnitř Evropské unie, ale domníváme se, že je to jediná cesta propojení těchto civilizačních okruhů právě vstupem Turecka do EU.“⁸¹

Premiér myšlenku Středomořské unie nezavrhuje, ale jako náhradu za členství v EU, jej považuje pouze za francouzskou ideu. K české podpoře vstupu Turecka do EU se později vyjádřil podrobněji: „Myslím si, že v prvním pololetí roku 2009, během českého předsednictví, můžeme zintenzifikovat negociační rozhovory, můžeme projednat jednotlivé kapitoly daleko intenzivněji právě proto, že ČR má na tom zájem.“⁸²

Také prezident Václav Klaus členství Turecka v EU veřejně podporuje. Již v roce 2006 řekl, že Turecko považuje za „přátelskou a spřátelenou zemi. Členství v EU nemá spojitost (a nemělo by mít spojitost) s kulturou, náboženstvím, historií, HDP na hlavu, atd.“⁸³

---

⁸¹ Tisková konference premiéra Mirka Topolánka a premiéra Turecké republiky Recep Tayyip Erdogana, <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=27074>

⁸² Tisková konference premiéra Mirka Topolánka a premiéra Turecké republiky Recep Tayyip Erdogana, <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=27074>

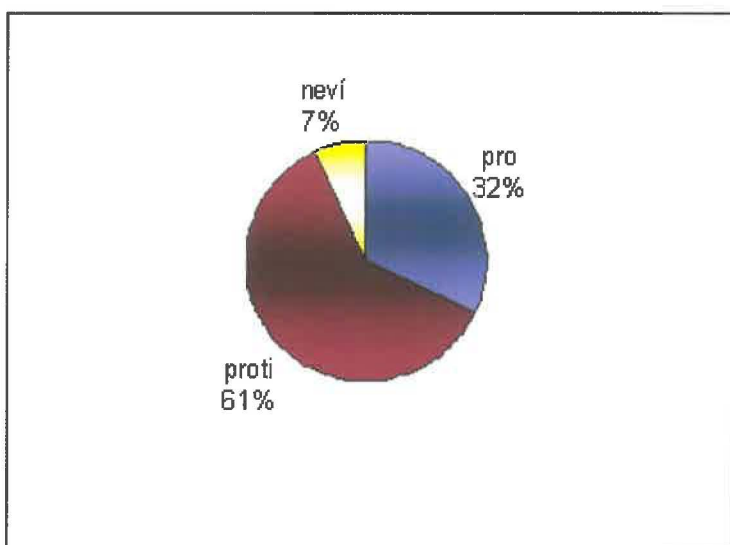
⁸³ Klaus podpořil vstup Turecka do EU [online]. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/cl/69/2588/Klaus-podporil-vstup-Turecka-do-EU>

Ačkoliv obchodní a hospodářské vztahy s Tureckem jsou na vysoké úrovni a spolupráce v různých oblastech se stále rozvíjí, přijetí Turecka do EU nemá příliš podporu veřejnosti. Před summitem Evropské Rady v Bruselu se v ulicích Prahy a Brna uskutečnila podpisová akce vyjadřující nesouhlas se zahájením přístupových rozhovorů s Tureckem.

Jakkoliv tedy oficiálně prezentovaný názor premiéra i prezidenta republiky vyjadřuje podporu pro vstup Turecka do EU, veřejnost se k této možnosti staví vlažně či spíše negativně. Stejně zřejmé, jako jsou výhody, které by nám vstup této země do EU přinesl, tak je i na první pohled viditelná její odlišnost od stávajících členských zemí včetně České republiky.

Na základě výzkumu, který proběhl roku 2006, se projevil právě většinový negativní postoj obyvatelstva ČR k přístupu Turecka do EU. Výsledky, které vzešly z otázky: „Pokud splní Turecko všechny podmínky dané Evropskou unií, souhlasíte s jeho začleněním do Unie?“ znázorňuje graf č. 24.

Graf č. 9: Průzkum mínění obyvatel ČR

Pramen, zpracováno podle: Special Eurobarometer 255/Wave 65.23 TNS Opinion & Social: Attitudes towards European Union Enlargement

Turecko je velkým trhem, který nabízí České republice mnohé obchodní příležitosti, které již v současné době usnadňuje fungující celní unie. Bez ohledu na dobré ekonomické a obchodní vztahy mezi Tureckou republikou a ČR, nadpoloviční většina českých občanů s přijetím Turecka do Evropské unie nesouhlasí.

5 Postavení sportu v zemi

Turecko se snaží ve všech odvětvích přibližovat k Evropě a jinak tomu není ani ve sportovní oblasti.

5.1 Sportovní citění a renomé země

Turecká republika se cítí být evropskou zemí. Na různých významných mezinárodních soutěžích a šampionátech vystupují turečtí sportovci jako reprezentanti evropské země. Běžně se účastní mistrovství Evropy v nejrůznějších sportovních odvětvích.

Příkladem může být mužský evropský seniorský šampionát v basketbalu, který je považován za významnou mezinárodní sportovní událost. Ten se navíc uskutečnil přímo na půdě Turecka v roce 2001 v několika velkých městech: Ankaře, Istanbulu a Izmiru.

(polohy měst jsou pro ilustraci vyznačeny na přiloženém obrázku č. 5)

Obrázek č. 5: Mapa Turecka

Pramen: <http://turecko.orbion.cz/mapy/>

Také turecký Olympijský výbor – National Olympic Committee of Turkey , se řadí dle oficiálního dělení národních olympijských výborů do skupiny evropských (The European Olympic Committees).⁸⁴

V Turecku, jako v zemi s převážně muslimským náboženstvím a specifickým postavením ženy ve společnosti, není vytvořen předpoklad a podmínky pro sportovní vyžití žen. Přes všechny náboženské předsudky se v posledních letech ženy sportovkyně snaží stále více prosadit jak v oblasti rekreačního sportu, tak i na poli národních a mezinárodních soutěží. To se jim úspěšně daří. Například v roce 1998 ženský volejbalový tým Eczacıbasi vyhrál Evropský pohár vítězů a tým Vakıfbank se umístil druhý v Evropské lize mistrů.

Nejen účast tureckých sportovců, ale i jejich značné úspěchy zviditelňují tuto zemi a vytváří jí jisté renomé. Například na Olympijských hrách získali její reprezentanti již 36 zlatých, 13 stříbrných a 19 bronzových medailí, jejichž kompletní seznam je uveden v příloze 3. Tradičně nejúspěšnějším sportovním odvětvím je zápas. Dobré výsledky v tomto odvětví mohou u některých evropských států, jako je například Řecko, vyvolávat spíše smíšené pocity spojené s expanzivní výbojnou historií Turecka. Na posledních dvou Olympijských hrách však vstupuje do popředí úspěchu další sport, kterým je vzpírání. V roce 2004 získalo Turecko ve vzpírání tři zlaté a jednu bronzovou medaili.

Tato země dosahuje i v dalších sportech výborných výsledků. Příkladem může být rok „2002, kdy v mezinárodní atletické soutěži konané v Mnichově zvítězila Turkyně Sureyya Ayhan v běhu na 1500m.“⁸⁵

Účast, úspěchy a vystupování tureckých sportovců může ovlivnit celkový pohled na tento stát. Nejen ekonomické ukazatele a stav hospodářství vytváří dobré nebo špatné mínění o zemi. Ani vystupování zástupců státu při oficiálních příležitostech, které se přizpůsobilo zvyklostem evropských zemí, nepromítne tak mentalitu obyvatel, jako schopnost sportovců cítit fair play a respektovat pravidla soutěže. Stejně tak, jako chování tureckých fanoušků, které lze vidět v současnosti nejlépe při fotbalových zápasech.

---

⁸⁴ <http://www.eurolympic.org/jahia/Jahia/engineName/search/pid/293?search=national+committees>

⁸⁵ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a, 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 426

Fotbal se stal nejvíce vyhledávaným a preferovaným sportem v Turecku. Soupeřem tureckým fotbalovým týmům jsou často týmy ze států EU. Ze známých týmů, které se utkaly i s českými fotbalovými kluby je možno jmenovat například Galatasaray, Fenerbachce nebo Besiktas. Horkokrevní turečtí fanoušci, kteří své favority doprovází i na zahraniční utkání berou podporu svého týmu velmi vážně a jejich vystupování budí až strach.

V dostupné literatuře se však o problémech, které by způsobili v hostících zemích svým agresivním chováním nedočteme. Ani v samotném Turecku se bojovnost z přeplněných stadiónů nepřenáší do ulic, jak je tomu mnohdy vidět v některých státech Evropské unie, například v podobě ničení aut nebo rozbíjení výloh obchodů.

Přestože k šarvátkám na stadiónech dochází v rozsahu, který by běžného českého fanouška vyvedl možná z míry, v jižních zemích Evropy by nebyl považován za neobvyklý. Lze tedy soudit, že mentalita obyvatel je sice bezprostřednější než jsme zvyklí, ale Turci jsou na druhou stranu schopni udržet své chování v rámci pravidel, která jsou jim určena a nebo nastavit takové sankce a bezpečnostní opatření, která dodržování těchto pravidel zajišťují. Hledisko bezpečnosti může být jedním z důvodů, který vede k obavám z přistoupení Turecka do EU. Ne zvládnutí a zamezení teroristickým útokům, se kterými se potýká mnohdy marně celý svět včetně evropských států, ale zabezpečení pořádku na sportovních akcích, které značně přesahují množstvím účastníků i emocí stav, na který jsme zvyklí, ukazuje, že tato země si pořádek zjednat umí.

Kromě fotbalu a zápasu patří mezi velmi populární sporty v Turecku také basketbal, volejbal nebo házená.

Vstup do Evropské unie a do Shengenského prostoru by značně usnadnil vzájemnou možnost hostování pro hráče z Turecka a ze zemí EU. Ačkoliv k výměně hráčů již dochází, například v Teplicích, kdy „z Turecka přišel na hostování útočník Jun“,⁸⁶ který v Turecku několik let působil, odstranění bariéry v podobě volného pohybu osob, by otevřelo evropskému sportu nové možnosti. Ani z nedávné minulosti nebyly výjimkou události, kdy sportovci nominovaní na závod, se nemohli zúčastnit díky vízům, která jim byla vydána pozdě nebo vůbec.

Dalším krokem o zviditelnění Turecka bylo v roce 2005 otevření nového okruhu Formule 1 v Istanbulu. Zvládnutí stavby tohoto rozsahu a úspěšná organizace celých závodů pod drobnohledem nejen evropských států, ale celého světa, poukazuje na schopnost tureckých organizátorů splnit podmínky a dosáhnout úrovně požadované ostatními státy.

5. 2 Postoj státu a organizace sportu

Stát má také svůj zájem na fungování sportu v zemi, což je ukotveno i v Turecké ústavě. „Článek 59 Ústavy státu: stát přijímá opatření na rozvoj fyzického a psychického zdraví tureckých obyvatel každého věku a podporuje rozšiřování sportu masám. Stát chrání úspěšné sportovce.“⁸⁷

Úsilí v podpoře sportu, které se projevuje ve všech rozvinutých zemích světa, je zřejmé i v Turecku. Souvisí s ním i sociální aktivity státu. S ohledem na fakt, že sport je základním komponentem fyzického a psychického zdraví, se v Turecku objevuje snaha o větší zainteresovanost lidí v práci pro sportovní instituce a kluby.

Veřejná podpora se také projevuje v souvislosti s účastí lidí u všech druhů olympijských sportů spíše než u sportů neolympijských. Angažovanost státu v těchto aktivitách však klesá a je ponechávána stále více v rukách soukromého sektoru.

---

⁸⁶ <http://fotbal.sport.cz/clanek/124559-teplice-chteji-prohnat-favority-vzduzne-zamky-si-nestaveji.html>

⁸⁷ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a, 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 418

„Zákon číslo 4644, byl důležitým krokem ve sportovním sektoru a vstoupil v platnost roku 2001.“⁸⁸ Uvádí se v něm, že osoby nebo instituce (zahrnující fotbal), sportovci a sportovní kluby, které dosáhnou výjimečných národních a mezinárodních úspěchů, mají nárok na peněžní nebo jiné ocenění.

Společně s dodatkem k Vojenskému zákonu č. 111, který umožnil „národním sportovcům, kteří hráli ve vyšších ligách, aby pozdrželi jejich brannou službu do věku 33 let,“⁸⁹ formuje vhodné podmínky pro sportovce.

V roce 2002 také vstoupila v platnost modifikace zákona číslo 3289 z roku 1986. Změny způsobily restrukturalizaci sportovních organizací na základě norem a standardů Evropské unie. V této souvislosti byl založen Nejvyšší sportovní výbor. Jedná se o federaci, která dosahuje administrativní a finanční autonomie. Sportovní kluby již nemají status asociace, jak tomu bylo dříve a díky tomu mají možnost opatřit si kapitál a finance svými vlastními aktivitami.

5.2.1 Sport a veřejné služby

Sport v Turecku je podporován státem a sportovním klubům je poskytována finanční pomoc.

I úlohu zajišťování rozsáhlého sportovního zázemí a investice ve sportu má na starosti stát. Ale také díky vzrůstajícímu využívání sponzorství a marketingu sportu v posledních letech, byl zaznamenán důležitý nárůst počtu sportovišť příslušícím klubům a sportovním organizacím. „Množství sportovišť spadajících pod Generální ředitelství pro mládež a sport vzrostlo na 8 854, přičemž 6180 sportovišť má ve svém sportovním areálu fotbalové hřiště.“⁵⁰

---

⁸⁸ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a, 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 419

⁸⁹ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a, 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 420

⁵⁰ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a, 2002. ISBN: 3221 – 1. s. 420

Organizovanost sportu svědčí o vyspělosti země a zajišťuje dodržování zvyklostí, podmínek a pravidel, která jsou adekvátní k evropským. Základem systému jsou následující organizační složky.

Generální ředitelství mládeže a sportu

„Generální ředitelství mládeže a sportu je nejvyšší sportovní organizace v Turecku, podléhající předsedovi vlády. Založeno bylo v roce 1938, jeho součástí jsou provinciální ředitelství, která zajišťují služby v 81 provinciích. Pod Generální ředitelství v současné době spadá 37 sportovních federací.“⁵¹

Kontrolní dopingové centrum

Na půdě Hacettepe University v Istanbulu bylo vytvořeno Kontrolní dopingové centrum na úrovni mezinárodních standardů, které je akreditováno Mezinárodním olympijským výborem. I zde Turecko dosáhlo uznání nadnárodní instituce a učinilo další významný krok pro sport v zemi. V době založení bylo teprve 27. institucí tohoto typu na světě.

Sportovní kluby

Turecké kluby vytváří strukturu 6 169 institucí, ze kterých je většina zaměřena na fotbal. Mimo to, jsou individuálním sportovcům udělovány licence, kterými jsou najímáni pro sportovní účast na závodech. Tito sportovci nejsou členy žádného sportovního klubu. Například v roce 2001 bylo takto licencovaných sportovců 303 655.

---

⁵¹ MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a, 2002s. ISBN: 3221 – 1. s. 421

5. 3 Zhodnocení kapitoly

Turecko se snaží i na sportovním poli vyrovnat evropským zemím i zemím světa. Nejedná se tedy pouze o jednosměrnou činnost země při honbě za splněním přístupových kritérií a podmínek pro vstup do EU.

Země se svým cítěním již dlouho staví do pozice evropské země, což je právě vidět na účasti tureckých reprezentantů na evropských šampionátech. Ostatní země a sportovní instituce Tureckou republiku jako evropskou zemi již přijaly právě tím, že její účast na těchto akcích umožnily. Nehledě na výše uvedený fakt, že Turecko ve struktuře příslušenství k dílčím organizacím Mezinárodního olympijského výboru spadá pod Evropský olympijský výbor.

Také vnitřní organizace sportu se stále přibližuje normám Evropské unie. Důkazem byl vznik Nejvyššího sportovního výboru roku 2002.

Každý stupeň integrace s EU se promítne ve všech odvětvích včetně sportovního. Nyní je vzájemné propojení na úrovni celní unie. Ovšem pro sport by bylo pozitivem dosažení plnohodnotného členství v EU a v souvislosti s tím volného pohybu osob, jelikož by usnadnilo přesun sportovců na soutěže pořádané v EU i zjednodušilo podmínky pro působení jak tureckých sportovců v zemích EU, tak působení sportovců z členských zemí unie v Turecku.

I v České republice dochází k vzájemné výměně sportovců s Tureckem, zejména v oblasti fotbalu. Ovšem nejedná se pouze o samotné sportovce. Na velké sportovní události jezdí také množství fanoušků. To je spojeno se sportovní turistikou a obchodní výměnou v oblasti služeb, o jejímž objemu se zmiňuje předchozí 4. kapitola. Fanoušci přináší do země finanční prostředky nejen v souvislosti se samotnou účastí na utkání, ale také s ostatními službami, jakými může být ubytování, cestovné a další související služby spojené například s návštěvou města.

V neposlední řadě mohou být významným přínosem pro cestovní ruch obou zemí.

I nárůst sportovišť je pozitivním ukazatelem. Stát si uvědomuje důležitost psychického a fyzického zdraví obyvatel a podporuje budování nových sportovních areálů. Tím také vytváří kvalitní zázemí pro své sportovce a umožňuje vznik rozsáhlé sportovní základny. Sportoviště menšího rozsahu také vznikají v turistických přímořských oblastech a lákají návštěvníky do této země.

Nejen kvantita je důležitá ve sportu, ale také kvalita a smysl pro dodržování pravidel. Možná i proto v Turecku vzniklo Kontrolní antidopingové centrum. Z tohoto a z výše popsaného příkladu zvládnutí fotbalových fanoušků, lze usuzovat, že stát nebo i samotní obyvatelé země ctí stanovená pravidla. A pokud je dodržují v oblasti sportu, který je známý těžce ovladatelnými emocemi, je zde předpoklad, že tomu bude tak i v dalších klidnějších oblastech.

6 Závěr

Turecká republika má status „kandidátské země“ a svá jednání o členství v EU vede po nejdelší dobu ze všech států členských i kandidátských, za celou existenci Evropské Unie a to již od roku 1963.

Přestože jednání o vstupu Turecka do EU probíhají již řadu let, názory na jeho přidružení se stále značně rozcházejí, jak mezi běžným obyvatelstvem, tak v projevech představitelů členských států Unie. Přesto jednání stále pokračují a vedou Turecko ke značným reformám, díky nimž se vylepšuje celkový stav ekonomiky země. Již dávno neplatí zažité slovní spojení s pejorativním nádechem – „turecké hospodářství“. Bez nadsázky lze konstatovat, že již jen slíbené členství v EU má na Turecko velice pozitivní vliv. Hypotéza, že některé ekonomické ukazatele vykazují srovnatelnou hodnotu s Evropskou unií nebo jejími členskými státy byla v mnohých případech potvrzena.

Nezaměstnanost pro rok 2006 dosáhla v Turecku 9,6 %. Ve srovnání s Evropskou unií, kde míra nezaměstnanosti za stejný rok činila 7,5 %, dosahuje Turecko viditelně vyšší hodnoty, nikoliv však významně. Ve stejném roce nebylo výjimkou přesažení hranice 10 % ani u některých členských států EU – například Slovenska: 10,8 % a Polska: 10,5 %.

Hyperinflaci, která ještě v roce 2001 byla v Turecku velkým problémem, a jistě by se také dříve nebo později ukázala významnou překážkou v přístupových jednáních s EU, se Turecké republice podařilo během několika let snížit na úroveň mírné inflace. Tím zamezila dalšímu prohlubování inflace a ekonomické nerovnováhy, které jsou pro hyperinflaci obvyklé.

Při porovnávání HDP na osobu za rok 2007 u Turecka a EU dosáhneme výrazně odlišných hodnot. Tento údaj pro Turecko činí 9 400 USD a je zhruba třetinový vůči Evropské unii, která dosahuje hodnoty 32 900 USD. Přes vyšší roční růst HDP, který v Turecku pro rok 2007 dosáhl 6 %, zatímco u EU tvořil 2,6 %, nelze předpokládat, že by se Turecko Unii v nejbližších letech v tomto směru přiblížilo. Přesto při pohledu na jednotlivé členské státy EU, není HDP na osobu za rok 2007 vždy tak výrazně nižší. U nových členských států tento údaj nepřesahuje 12 000 USD, respektive u Bulharska činí 11 800 USD a u Rumunska 11 100 USD.

Turecká republika již od svého vzniku vystupuje jako evropská země při nejrůznějších oficiálních příležitostech a její organizace se taktéž řadí k evropským. Dokonalou ukázkou tohoto dění je sportovní odvětví, kde se turečtí sportovci účastní evropských šampionátů. Ostatní země a sportovní instituce Tureckou republiku jako evropskou zemi již přijaly právě tím, že její účast na těchto akcích umožnily, jak bylo zmíněno v kapitole 5.

Obava z mentality tureckého obyvatelstva je neodůvodněná. Na základě zhodnocení hypotézy, že turecké obyvatelstvo je nekompatibilní s obyvatelstvem EU, bylo zjištěno, že ačkoliv se jedná o národ pro Evropu neobvyklý, nepředstavuje hrozbu. Turecko si na svém území umí udržet pořádek i při takových bouřlivých událostech, jako jsou velká sportovní klání. Pokud si tedy evropské státy dokáží zajistit dodržování jimi stanovených pravidel u vlastního obyvatelstva, nepředstavuje pro ně vstup Turecka do EU žádný problém.

Navíc, ke vzájemnému prolínání národů mezi Tureckem a EU již dávno dochází a těžko se dá předpokládat, že zamezení vstupu Turecka do Unie něco změní. Vlivem současného pozitivního ekonomického vývoje je v Turecku dostatek pracovních míst, které snižují tendence obyvatel k emigraci na minimum.

Soudě podle makroekonomických ukazatelů, které jsou v celé řadě srovnatelné se státy EU a vyvrácení možné hrozby, kterou by představovala odlišná mentalita, bylo na základě stanoveného cíle zjištěno, že Turecká republika je vhodnou kandidátskou zemí do Evropské unie. V některých ekonomických ukazatelích ještě nedosahuje úrovně EU, ale buď vlivem probíhajících reforem může k jejich vylepšení dojít do doby než se stane plnohodnotným členem Unie, nebo právě členství v EU pozitivně ovlivní stav hospodářství, jak bylo znázorněno pomocí magického čtyřúhelníku v podkapitole 3.2.5 na příkladu ČR.

Oboustranný prospěch plyne již v současné době zejména ze zahraničního obchodu, který dosahuje značného obratu. Obchodní orientace Turecka je z většiny směřována právě do Evropy.

Projednávání členství Turecka v EU stále pokračuje, i když pomaleji než si turecká strana představovala. EU kritizuje zejména některé události, ke kterým za dobu, co má Turecká republika status kandidátské země, dochází. Nejzávažnějším prezentovaným problémem ze strany EU je vztah Turecka a Kypru. Další oblastí kritiky pak je otázka postavení menšin v Turecku, kde se jedná zejména o kurdskou problematiku.

Postup Turecka v plnění podmínek pro vstup do EU pokračuje od snadnějších kapitol k problematičtější. Dosud byly otevřeny jen 3 kapitoly z 35 a jen jedna z nich uzavřena. Někteří představitelé zemí EU vyjadřují svůj nesouhlas se začleněním Turecka do Unie a hledají možnost, jak tento svazek obejít. Jednání je však již v takovém stavu, že znemožnění Turecku vstoupit do EU by mohlo mít spíše negativní dopad. Nejen, že by došlo k ochlazení vzájemných vztahů mezi zeměmi, ale také by hrozil pád proevropské orientace Turecka spojený s pozitivním vývojem země. Turecká republika by si pak pravděpodobně hledala nové spojení na východě.

Přestože se Turecko potýká s jistými problémy, které zpomalují jeho postup k vysněnému členství v Evropské unii, svými reformami a přijímáním norem EU, postupuje pomalými kroky ke splnění podmínek, které mu byly Unií dány. Je to pochopitelné na mnoho let, ale až a pokud dojde ke splnění daných podmínek, nemělo by nic bránit v jeho vstupu do EU. Země by se tak stala nárazníkem mezi Evropou a východem a její početná armáda by střežila vnější hranice, čímž by pro Evropskou unii vznikla bezpečnostní zóna.

Pokud si Turecko zachová současnou motivaci a tempo reform, má v Unii své místo. Státy, které nesouhlasily s jeho členstvím, měly jednání utnout v samém začátku a ne vyjadřovat svůj nesouhlas až v okamžiku, kdy Turecko plní dané podmínky.

V současné době je předpoklad, že Turecku bude umožněn vstup do Evropské unie nejdříve za dvanáct let. Jednání o vstupu s Tureckem se však stále protahují, a tak je obtížné budoucí vývoj v této fázi odhadnout.

Seznam příloh:

Příloha č. 1 : Komoditní struktura českého vývozu/dovozu

Příloha č. 2: Smluvně právní dokumenty mezi ČR a Tureckem v hospodářské oblasti

Příloha č. 3: Kompletní schéma získaných olympijských medailí tureckými sportovci

Příloha č. 1: Komoditní struktura českého vývozu/dovozu¹

Vývoz:

Kód SITC 3	název zboží	rok 2004		rok 2005		6/2006	
		USD (tis)	poradí	USD (tis)	poradí	USD (tis)	poradí
781	Automobily osob. aj. vozidla pro dopravu osob	63 211	2	80 972	1	38 997	1
776	Elektronky, rentgenky, diody, tranzistory televizory ap.	121 154	1	72 732	2	26 533	2
752	Zarízení k aut. Zprac. dat, jednotky perif.	22 066	4	35 663	3	22 554	3
268	Vlna, vlákna živocišná ostatní	15 762	6	24 002	4	14 613	4
784	Díly a příslušenství vozidel motorových	44 717	3	16 505	6	11 172	5
761	Přijímače televizní i kombinované	3 774	27	9 569	14	8 448	6
741	Zarízení k ohřevu a chlazení a jejich díly jin.	7 756	15	12 569	9	7 515	7
573	Polymery vinylchloridu aj. olefinu	16 154	5	18 493	5	7 451	8
625	Pneumatiky pryžové a duše	8 912	12	13 004	8	7 046	9
653	Tkaniny z vláken textil. umělých (ne úzké,	11 450	9	13 737	7	6 908	10
772	Přístř. El. Ke spínání	2 905	35	5 517	19	6 146	11
716	Stroje točivé elektrické	6 716	20	8 261	15	5 456	12
651	Příže textilní	4 341	26	11 310	10	4 795	13
724	Stroje textilní a kožedelné a jejich díly jin.	12 012	8	11 035	12	4 531	14
773	Prostř. K rozvodu el. En.	1 072	63	4 057	27	4 523	15
898	Nástroje hudební	454	80	1 581	57	4 283	16
747	Kohouty, ventily aj. armat. pro potrubí, kotle	8 923	11	2 517	40	3 751	17
641	Papír a lepenka	3 732	28	2 978	34	3 044	18
723	Stroje, zařiz. Pro stavebnictví	1 453	54	3 582	30	2 940	19
657	Príze spec., text. Mater. spec. ap. výrobky	10 644	10	11 037	11	2 818	20
731	Stroje kovoobráběcí třískové	4 441	25	3 293	32	2 690	21
071	Káva a náhražky kávové	2 023	44	4 789	21	2 641	22
665	Zboží skleněné	2 597	38	4 770	22	2 555	23
581	Trubky, potrubí a hadice z plast. hmot	696	73	2 536	38	2 386	24
575	Hmoty plastické ostatní v prvotních formách	8 432	13	2 199	43	599	60
652	Tkaniny bavlněné tkané (ne úzké a speciální)	7 838	14	4 761	23	1 457	36

Pramen: Interní zdroj: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: *Souhrnná teritoriální informace Turecko*, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu

¹ Interní zdroj: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: *Souhrnná teritoriální informace Turecko*, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu

Dovoz:

kód SITC 3	název zboží	rok 2004		rok 2005		6/2006	
		USD (tis)	poradí	USD (tis)	poradí	USD (tis)	poradí
781	Automobily osob.j. vozidla pro dopravu osob	40 716	1	76 401	1	38 721	1
841	Odevy a prádlo pánské, chlaprcké	20 082	6	44 976	3	20 166	2
845	Součásti odevní z mat.textilního i pletené	39 561	2	48 878	2	17 644	3
782	Vozidla mot. k dopr. zboží pro účely speciální	16 160	7	22 011	6	15 832	4
761	Přijímače televizní i kombinované	29 617	3	32 616	5	14 748	5
784	Díly a příslušenství vozidel motorových	10 679	9	19 235	8	10 912	6
842	Odevy a prádlo dámské, dívčí	24 274	5	33 933	4	9 904	7
693	Výrobky drátěné (ne vodiče), pletivo	6 172	17	2 060	43	8 279	8
775	Zarízení elektrická a mech. pro domácnost jin.	10 278	10	11 028	10	7 068	9
651	Príze textilní	10 099	11	13 162	9	6 951	10
699	Výrobky z kovů základních	2 682	34	6 920	18	6 020	11
897	Šperky, výr. zlatnické a strýbrnické ap.	7 036	13	9 111	13	5 597	12
657	Príze spec., textilní mat. speciální ap. výrobky	7 124	12	9 452	12	5 560	13
684	Hliník	4 312	23	5 005	23	5 372	14
121	Tabák nezpracovaný, odpad tabák.	6 359	14	6 243	19	5 162	15
658	Výrobky hotové z mat. textilních	6 181	16	7 728	16	4 544	16
844	Odevy a prádlo dám., dívčí pletené háčk.	6 230	15	8 554	14	3 221	17
057	Ovoce a ořechy (ne olejnaté) cerstvé, sušené	13 788	8	10 610	11	3 127	18
773	Prostředky k rozvodu el. energie	4 822	20	4 285	25	2 891	19
682	Měď	1 698	42	2 683	37	2 716	20
783	Vozidla mot.silnicní (k dopr. veřejné, traktory)	28 950	4	21 968	7	2 419	25

Pramen: Interní zdroj: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: *Souhrnná teritoriální informace Turecko*, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu

Příloha č. 2:

Smluvně právní dokumenty mezi ČR a Tureckem v hospodářské oblasti

Unijní:

- Asociační dohoda z r. 1963
- Dohoda o celní unii z r. 1995

Bilaterální:

- Dlouhodobá dohoda o hospodářské, technické, průmyslové a vědecké spolupráci ze dne 6. 1. 1976
- Dohoda o mezinárodní silniční dopravě z 30. 6. 1981
- Dohoda o spolupráci v oblasti cestovního ruchu z 30. 6. 1981
- Dohoda o podpoře a ochraně investic (podepsaná v Ankaře 30. 4. 1992, ratifikační nota české strany předána 1.8.2000, v platnosti od 16. 12. 2003)
- Dohoda o spolupráci v oblasti zemědělství (podepsaná v Praze 7. 9. 2000, v platnosti)
- Dohoda o spolupráci v celních záležitostech (podepsána v Ankaře 10. 10. 2000, v platnosti)
- Smlouva o sociálním zabezpečení) podepsána v Praze 7. března 2000)¹

---

¹ MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR, VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ANKAŘE, GENERÁLNÍ KONZULÁT ČESKÉ REPUBLIKY V ISTANBULU: *Nové možnosti hospodářské spolupráce s Tureckem*, 2007.

Příloha č. 3:**KOMPLETNÍ SCHÉMA ZÍSKANÝCH OLYMPIJSKÝCH MEDAILÍ
TRURECKÝMI SPORTOVCI****Zlaté medaile (Celkem 36)**

Rok	Sport	Kg	Jméno
1936	Zápas	61 kg.	Yaşar ERKAN
1948	Zápas	56 kg.	Nasuh AKAR
1948	Zápas	61 kg.	Mehmet OKTAY
1948	Zápas	63 kg.	Gazanfer BİLGE
1948	Zápas	66 kg.	Celal ATİK
1948	Zápas	73 kg.	Yaşar DOĞU
1948	Zápas	Těžká váha	Mersinli AHMET
1952	Zápas	52 kg.	Hasan GEMİCİ
1952	Zápas	63 kg.	Bayram ŞİT
1956	Zápas	56 kg.	Mustafa DAĞISTANLI
1956	Zápas	73 kg.	Mithat BAYRAK
1956	Zápas	Těžká váha	Hamit KAPLAN
1960	Zápas	52 kg.	Ahmet BİLEK
1960	Zápas	61 kg.	Müzahir SİLLE
1960	Zápas	63 kg.	Mustafa DAĞISTANLI
1960	Zápas	73 kg.	Mithat BAYRAK
1960	Zápas	79 kg.	Hasan GÜNGÖR
1960	Zápas	87 kg.	İsmet ATLI
1960	Zápas	87 kg.	Tevfik KIŞ
1964	Zápas	70 kg.	Kazım AYVAZ
1964	Zápas	78 kg.	İsmail OGAN
1968	Zápas	78 kg.	Mahmut ATALAY
1968	Zápas	97 kg.	Ahmet AYIK
1988	Zápas	60 kg.	Naim SÜLEYMANOĞLU
1992	Zápas	62 kg.	Mehmet Akif PİRİM
1992	Zápas	60 kg.	Naim SÜLEYMANOĞLU
1996	Zápas	82 kg.	Hamza TERLİKAYA
1996	Zápas	130 kg.	Mahmut DEMİR
1996	Vzpírání	54 kg.	Halik MUTLU
1996	Vzpírání	64 kg.	Naim SÜLEYMANOĞLU
2000	Judo	66 kg.	Hüseyin ÖZKAN
2000	Zápas	85 kg.	Hamza YERLİKAYA
2000	Vzpírání	56 kg.	Halil MUTLU
2004	Vzpírání	48 kg.	Nurcan TAYLAN
2004	Vzpírání	56 kg.	Halil MUTLU
2004	Vzpírání	77 kg.	Taner SAĞIR

Pramen: <http://www.turkishnoc.org/eng/homeng.htm>

Stříbrné medaile (Celkem 19)

Rok	Sport	Kg	Jméno
1948	Zápas	52 kg.	Hamit BALAMİR
1948	Zápas	52 kg.	Kenan OLCAY
1948	Zápas	79 kg.	Adil CANDEMİR
1948	Zápas	79 kg.	Muhlis TAYFUR
1956	Zápas	67 kg.	Rıza DOĞAN
1956	Zápas	73 kg.	İsmail ZENGİN
1960	Zápas	73 kg.	İsmail OGAN
1960	Zápas	Těžká váha	Hamit KAPLAN
1964	Zápas	56 kg.	Hüseyin AKBAŞ
1964	Zápas	87 kg.	Hasan GÜNGÖR
1964	Zápas	97 kg.	Ahmet AYIK
1972	Zápas	63 kg.	Vehbi AKDAĞ
1988	Zápas	82 kg.	Necmi GENÇALP
1992	Zápas	90 kg.	Hakkı BAŞAR
1992	Zápas	90 kg.	Kenan ŞİMŞEK
1996	Box	75 kg.	Malik BEYLEROĞLU
2004	Box	48 kg.	Atagün YALÇINKAYA
2004	Taekw.	80 kg.	Bahri TANRIKULU
2004	Zápas	66 kg.	Şeref EROĞLU

Pramen: <http://www.turkishnoc.org/eng/homeng.htm>

Bronzové medaile (Celkem 19)

Rok	Sport	Kg	Jméno
1936	Zápas	79 kg.	Mersinli AHMET
1948	Atletika	3 Step	Ruhi SARIALP
1948	Zápas	56 kg.	Halil KAYA
1952	Zápas	79 kg.	Adil ATAN
1956	Zápas	52 kg.	D. Ali EĞRİBAŞ (ERBAŞ)
1956	Zápas	52 kg.	Hüseyin AKBAŞ
1964	Zápas	Těžká váha	Hamit KAPLAN
1984	Zápas	Těžká váha	Ayhan TAŞKIN
1984	Box	51 kg.	Eyüp CAN
1984	Box	58 kg.	Turgut AYKAÇ
1992	Zápas	100 kg.	Ali KAYALI
1992	Judo	48 kg.	Hülya ŞENYURT
1996	Zápas	62 kg.	Mehmet Akif PİRİM
2000	Zápas	76 kg.	Adem BERKET
2000	Taekw.	57 kg.	Hamide B. TOSUN
2004	Zápas	96 kg.	Mehmet ÖZAL
2004	Zápas	120 kg.	Aydın POLATÇI
2004	Vzpírání	56 kg.	Sedat ARTUÇ
2004	Atletika	H. Throw	Eşref APAK

Pramen: <http://www.turkishnoc.org/eng/homeng.htm>

Použitá literatura:

- KRAFT, J., FÁREK, J.: *Světová ekonomika: Za prahem nového století globálních změn (vstup do 21. století)*. 2. vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2006. ISBN 80-7372-142-2.
- KRAFT, J., BEDNÁŘOVÁ, P.: *Ekonomie I*. 2. upravené vydání. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2007. ISBN 978-80-7372-261-6.
- MILOSLAV, H., URBAN, L.: *Evropská společenství: První pilíř Evropské unie*. 2. rozšířené vydání. Praha: Ústav mezinárodních vztahů pro Asociaci pro studium mezinárodních vztahů, 2000. ISBN 80-85864- 88-6.
- MANKIW, J. G.: *Zásady ekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2000. ISBN 80-7169-891-1.
- MATBAACILIK N. *Turkey*. Ankara: Nurol matbaacilik ve ambalaj san. a. , 2002. ISBN: 3221 – 1.

Ostatní zdroje:

- Interní zdroj: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: *Souhrnná teritoriální informace Turecko*, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Základní informace o teritoriu
- MINISTERSTVO PRŮMYSLU A OBCHODU ČR, VELVYSLANECTVÍ ČESKÉ REPUBLIKY V ANKAŘE, GENERÁLNÍ KONZULÁT ČESKÉ REPUBLIKY V ISTANBULU: *Nové možnosti hospodářské spolupráce s Tureckem*, 2007
- Interní zdroj MPO: *Informace o obchodních a hospodářských vztazích*, MPO – oddělení Asie, Austrálie a Pacifiku

- Interní zdroj MPO: ZASTUPITELSKÝ ÚŘAD ČR V ANKAŘE: Souhrnná teritoriální informace Turecko, 2007. Ankara [Turecko]. kapitola: Obchodní a ekonomická spolupráce s ČR
- Dohoda zakládající přidružení mezi Evropským hospodářským společenstvím a Tureckem 64/733/EHS, Hlava I, článek 2
- Dohoda zakládající přidružení mezi Evropským hospodářským společenstvím a Tureckem 64/733/EHS, Hlava III, článek 28
- <http://cs.wikipedia.org>
- <http://www.euroskop.cz>
- <http://www.blisty.cz/2004/10/8/art20047.html>
- <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/geos/tu.html#Econ>
- <http://www.worldbank.org/tr/WBSITE/EXTERNAL/COUNTRIES/ECAEXT/TURKEYEXTN/0,,contentMDK:20630704~menuPK:361720~pagePK:141137~piPK:141127~theSitePK:361712,00.html#Economy>
- <http://www.halonoviny.cz/index.php?id=56780>
- <http://www.businessinfo.cz>
- <http://www.euractiv.cz/budoucnost-eu/link-dossier/turecko-a-eu>
- <http://www.turkishdailynews.com.tr/article.php?enewsid=55893>
- <http://turecko.orbion.cz/mapy/>

- GORDON, P., Taspinar, O., *Turkey on the Brink*, The Washington Quarterly, Summer 2006,

- The Center for Strategic and International Studies and the Massachusetts Institute of Technology [online]. Dostupné z:
<http://www.brook.edu/views/articles/gordon/20060525.htm>

- ŠTĚRBA, V., *Proces rozšiřování EU – vztah Evropské unie ke kandidátským/přístupujícím zemím*, 2005, Parlament České republiky [online].
Dostupné z: www.psp.cz/kps/pi/PRACE/pi-3-034.pdf

- Commission Staff Working Document: Turkey 2006 Progress Report COM (2006) 649 final, s.8 – 19 [online].
Dostupné z:
<http://search1.seznam.cz/google?q=Commission+Staff+Working+Document%3A+Turkey+2006>

- Tisková konference premiéra Mirka Topolánka a premiéra Turecké republiky Recep Tayyip Erdogana, <http://www.vlada.cz/scripts/detail.php?id=27074>

- Klaus podpořil vstup Turecka do EU [online]. Dostupné z WWW: <http://www.euractiv.cz/cl/69/2588/Klaus-podporil-vstup-Turecka-do-EU>

- Special Eurobarometer 255/Wave 65.23 TNS Opinion & Social: Attitudes towards European Union Enlargement